SPONGIA
QVA
ABSTERGVNTVR
CONVITIA ET
MALEDICTA
EQVITIS POLONI
CONTRA
IESVITAS.

Inscriptus Catalogo Congreg. Cracouien. B.M.V. Assumptae. 1616.

Anagramma Authoris.

Sanis recta salus.

CRACOVIÆ
Typis Andreæ Petricouij. Anno Domini, M. D. X C.

SPONGIA;
QVA
ABSTERGVNTVR CONVITIA, ET MALEDICTA, EQVITIS POLONI
Contra Iesvitas.

ATHEVS SIS, AN IVDAEVS, HAEreticus, an Schiſmaticus, ater an albus, Ieſumaſtyx procaciſsime, ignoro: Catholicum eſſe non credo: Chriſtianum vix puto; Iuuenem, quem ſimulas, eumq́; leuiſsimum, nugaciſsimum, maledicentiſsimum, ventoſiſsimum concedo. & hoc ipſo nomine non verborum; ſed virgarum flagellis digniſsimum ſtatuo. ita nil maturum, nil meditatum, nil ſobrium, nil ingenuo dignum, nil veritati conſentaneum; ſed omnia ſingulari ſtultitia, & inhumanitate oblita, conuitijs & maledictis farta; nec ſolum veſtigia; ſed ipſa falſitatis, rebellionis & ſeditionis cubilia, in ea, quam contra Ieſuitas ſuſcepiſti actione perſpicio. In qua ſi quam voluptatem maledicendo concepiſti; dabo operam vt verum audiendo amittas. Sed tuam, o patria chariſsima, miſerrimam faciem prius deplorabo, in qua Christi iſte neſcio quis perduellis, audacia pro ſapientia armatus, libertateq́; tua & indulgentia abuſus, iuuenilem ſuam ferociam, videri vult conſilium, & tanquam è cœlo delapſus, in ſubſellia Senatorum inuolat: conſulendi decernendiq́; partes vſurpat: manum amatorijs leuitatibus fœdatam, ad Reipub: moderationem admouet: & qui tacere nunquam adhuc didicit, loqui in conſpectu Magnatum, legesq́; Draconicas, libertati no-

 ſtræ repu-

ſtræ repugnantes figere, tanquam in Megeræ pixide calamum intingens, non erubeſcit. Homo; quem ob ætatis imbecillitatem, cenſoriam iſtam virgulam, eorum quos docendos & monendos ſuſcepit, intelligentiſsimorum virorum autoritati ſubmittere, & in Academico adhuc puluere, aut in Grammaticorum ſcholis, ſub magiſtri ferula ſedere, lateréq; oportebat. Quam adoleſcentis audaciam cùm plenã fraudis, plenam periculi, ſumma cum patriæ turpitudine coniunctam, & omnium in vtraq; Repub: ſententijs damnatam atq; reprobatam oſtendero; vim ingentem mendaciorum, quæ iſte ad inſaniam effutijt, calumniarumq́; acerbitatem, quibus actionem ſuam infarſit, breuiſsima oratione refutabo. Non tamen agam ſummo iure, nec omnibus veſtigiis, omnes calumnias perſequar: eligam ea quæ maximè excellunt, & in quibus videre poſsitis omnes iſtius ineſſe culpas maximas, Hæreſis, perfidiæ, dementiæ, contumeliæ, ſeditionis, rebellionis, ſummi in Deum, in Reges, & in omnes bonos contemptus. Nam ſi adoleſcentem vobis denudarem à pectore, cicatrices proculdubio aſpiceretis non ab hoſtibus Reipub: ſed in mulierum contuberniis ſuſceptas; nec eſſet quiſquam in patria, qui illum mori ſatis eſſe putaret. Illud autem inprimis mirari ſatis nequeo, quòd Actorem hunc, iſtæ Muſæ, quarum amator videri vult, nec intelligentiorem, nec manſuetiorem reddiderunt. Nam ſi ſe hominem eſſe meminiſſet, rationem bono ſibi conſilio à Deo immortali datam, in fraudem bonorum non conuerteret: viciſsim autem niſi ſe iuuenem oblitus eſſet; tacendi; non loquendi, diſcendi; non docendi, obtemperandi; non imperandi partes vſurparet: & veſtram prꝛterea ſapientiſsimi Senatores autoritatem & prudentiam non contemneret; niſi veterem illam dignitatem & ſeueritatem vos amiſiſſe putaret. quod certè putat, cùm in omnia omnium veſtrum, munera & officia furenter &

licentiosè

licentiosè inuolat: regendæ Reipub. artificium sibi arrogat, se vnum in illius videndis vulneribus lynceum, reliquos omnes talpas putat: quasi hoc esset proprium Equitis Poloni officium (huius enim vocabuli splendore aures vestras reddere sitientes desiderat) rerum omnium ordinem sursum deorsum agere, flammas vndis miscere, imma summis paria facere. cùm tamen scientis sit (ait Plato) non diuitis, de quacunq; re bene consulere. Nam vt Æmon ille huic nostro dissimillimus adolescens in Antigone loquitur.

Quicunq; se solos sapere, linguæq; vi
Vel pectoris pollere, quam alij non habent,
Existimant, isti retecti sæpius
comperti inanes sunt.

Equidem apparet Tyronem istum nunquam illud Ecclesiastici sapientis præceptum auribus vsurpasse: In medio Magnatum non præsumas: & vbi sunt senes non multum loquaris. Nec illud; Adolescens, loquere in tua causa vix: si bis interrogatus fueris, habeat caput responsum tuum. in multis esto quasi inscius, & quasi tacens simul & quærens. Nec illud etiam; Cùm Roboam reprobato senum consilio, iuuenum sententiam secutus Regnum Israelis amisit.

Illud stupeo, quod ne in Cicerone quidem legerit; Adolescentiæ ineunti, maximam inesse imbecillitatem consilii. Multa (ait ille) in nostro collegio præclara sunt, sed hoc inprimis, quòd vt quisq; ætate antecellit, ita sententiæ principatum tenet. Quod'q; illud in Diuino Platone non obseruauerit; Tacere debent coram senibus iuniores, cedere illis locum atq; assurgere, & vt parentes colere. O fili (ait Æthenienssis ad Cliniam) iuuenis adhuc es, nec dubito quin progressio temporis faciat, vt de multis aliter, quàm nunc sentias: expecta igitur oro, vt tunc de rebus maximis iudices. Homerus quoque;

Αἰεὶ δ' ὁπλοτέρων ἀνδρῶν φρένες ἠερέθονται·
Οἷς δ' ὁ γέρων μετέῃσιν, ἅμα πρόσσω καὶ ὀπίσσω
λεύσσει, ὅπως ὄχ' ἄριστα μετ' ἀμφοτέροισι γένηται.

Id eſt. *Semper vero iuniorum virorum mentes pendent*
Quibus verò ſenex interſuerit ſimul præſenter & future
Proſpicit, vt valde optimè cum vtriſq; agatur.

Sed apparet profectò Actorem iſtum nullas iſtiuſmodi ſobrias cogitationes habuiſſe cùm ſcriberet. Veriſimilius eſt ea, quæ ſunt iuuenum, mente & animo pertractaſſe; quo veſtis genere, quo calcei colore, qua forma pilei, ad conuiuia accedendum: quis tonſuræ modus ſeruandus, & quemadmodum in muliebri conſeſſu, coronam vnam in capite, alteram in collo, reticulumq́; ad nares ſibi apponeret plenum roſæ. Sed verba mittamus ignem quæ habeant.

Poſteaquàm ergò viſum eſt homini ventoſa ſua loquentia præfidenti de eodem, quod aiunt, oleo & opera; & Pontificis Romani authoritatem contumeliæ aculeis pungere: & Regum chriſtianorum maieſtatem carpere: & regni Senatores cæcos & mutos facere, & Dei ſeruos lacerare: rebusq́; clariſsimis tetras tenebras obducere; (videte quæſo Senatores quàm multa ſunt in vno iſtius calamo vulnera) CHRISTI nos viciſsim cogit charitas, vt veritatis propugnatione ſuſcepta, Pontificem contumelia, Reges inuidia, Senatores iniuria, Dei ſeruos calumnia liberemus; rebusq́; omnibus lucem afferamus. Non quòd exiſtimemus, tutiorem vitam noſtro præſidio victuros in patria Ieſuitas. Quid enim ab adoleſcentis garrulitate periculi? Sed vt exemplum ſequamur humanitatis & officij: vt contagionem iſtius impudentię imitandę præcludamus: vt ne labor quoq; noſter iis defuiſſe viris videatur; quorum labore fit, vt religio chriſtiana minus in patria noſtra quàm ante laboret. Nuſquam eſt tutiùs calamum ſtringere, nuſquam iraſci & excandeſcere, nuſquam etiam errare tolerabilius, quàm cùm in amore nimio

mio (vt loquitur Augustinus) veritatis, & in reiectione nimia falsitatis excandescimus. Qui enim non satiatur amore erga I*ESVM* (ait Chrysostomus) hic nec vnquam satiabitur pugna aduersus eos suscepta, Iesum qui oderunt. Gregorius verò Nazianzenus; Nequaquam, ait, eum feruorem damnare debemus, absq; quo nihil fieri præclarè, siue pietatem, siue virtutes cæteras spectes, potest. Et Basilius; In aliis modesti sumus, inquit, & omnibus reliquis humiliores; vbi verò Dei negotium periclitatur, cunctis aliis contemptis ad Deum solum respicimus. ita vt gladij, bestiæ, vngues carnem dissecantes potius deliciç nobis sint, quàm tormenta. Te igitur appello, fili tenebrarum. Ais. *omnibus quidem charißimam esse patriam, illos tamen propter iniquitatem temporum, in hanc causam multis odiosam non audere descendere, ne illorum oratio multorum varias voces ad inuidiam & odium excitaret.* Ego verò patriæ charissimç etiam atq; etiam gratulor, neminem in ea inuentũ esse præter vnum te, ita impudentem, qui niuem auderet atram dicere, aut arma nefaria pro falsitatis propugnatione, contra vim veritatis assumere. Suadeo tibi vt circumspicias, quàm recto cõsilio sapientissimis Regni Senatoribus maculam hanc aspergis: aut quo tuo commodo reliquorũ ciuium præstantiam laceras; cùm ita cœcos omnes putas, vt præsentem patriç pestem non videant: ita verò mutos & inuidiæ metu consternatos; vt ad æquissimæ causæ propugnationem descendere, proq; ciuium capite verba facere nemo audeat. Quam tuam audaciam, quibus legum vinculis, vtrum eculeo, an exilio refrenare volet, Amplissimus Senatus, ipse viderit; nos tibi vitam non inuidemus: mentem optamus meliorem,: non enim hominem, sed hominis errorem odisse didicimus, & quò magis amamus hominem; hoc magis perire cupimus errorem. At vide quàm tui oblitus es. Animi tui angustiæ, ne perorantium quidem consuetudinem, aut Rhetoricarum prçceptionum ordinem capiunt. Quorum enim tibi beneuo-

ſentiam conciliare debebas initio, eos in ipſo actionis tuę veſtibulo, pungis illico, & omnium intemperantiſsimè in Auditores tuos, grauitate (vt ais) doctrina, & rerum geſtarum gloria præſtantes iuuenilis amentiæ tuæ crapulam exhalas; cùm ereptam illis affirmas hominum potentia, iniquitate, crudelitate, non ſolùm dicendi facultatem, ſed etiam ſentiendi libertatem. Abſit huic tuo verbo veritas: auertat à patriæ capite infauſtum omen hoc Deus: Non cadat in Nobiliſsimos animos iſta obiectio. An tu Equites omnes mortuos putas? Id enim eſt Equiti Polono liberum eſſe quod viuere: & viuere quod liberum eſſe. Rumparis neceſſe eſt μισόφιλε. Equitem Polonum in Regno, niſi vel liberum, vel mortuum non videbis. ita, vt nō ob aliud affirmare te voluiſſe putemus, ereptam Polonis, neſcio quorum hominum potentia ſentiendi libertatem; quàm vt iſto quoq; loco notas maximas, immò ſedem, immò cubilia mendaciorum tuorum videamus. Sed, in rebus notiſsimis non moremur. Illud tibi non poſſum non gratulari, quod perorante te non acciderit quod olim Sextilio Enæ Poetę pingue quiddam & peregrinum in ſuo carmine more Cordubenſi ſonanti. Is proſcriptionem Ciceronis in domo Meſſalæ Coruini recitaturus, Pollionem Aſinium aduocauit, ac ita cæpit;

Deflendus Cicero eſt, Latiæq; ſilentia linguæ.

Id vero audiens Pollio, vir diſertiſsimus, iniquo prorſus animo tulit, Latinam linguam ex vrbe Roma cum Cicerone in exilium actam audire. Conſurrexit itaq; & è media concione abiit dicens. Ego iſtum auditurus non ſum, cui mutus videor. Sic tu magnam profecto debes gratiam auditoribus tuis, quòd quos in Repub: tanquā cœcos & mutos accuſaſti, te audire garrientem perrexerint, ſurdos propterea fortaſſe non dixiſti, ne inſanus haberere, ſi ſurdis de Repub: loqui perrexiſſes.

Quod Reipub. vulnera memoras, veterem comitiorū conſuetudinem abrogatam, nouam introductam, priſtinum Electionis morem mutatum,

barbaros

barbaros milites, exercitus numerosos, rapinas, cædes, incendia, pericula, minas, clamores, cōtumelias, lachrimas, depopulatos agros, Nobiles eiectos, virgines abreptas, Cracouiā obsidione pressam, cæde & incendiis vastatam.

Vtinam in istiusmodi tempora patria charissima nunquam incidisset: sed istius cladis origo, nota apud omnes & peruulgata est. Nos non bellorum & seditionum, sed veritatis defensionem suscepimus. Optima (ait ille) ciuilis belli defensio, obliuio est. Si ab illis quoq; consiliis, tui similes iuuenes abfuissent, quos & tu nosti & ego prætereo; non tantis tempestatibus pulsatam Rempub: vidissemus. Sed abiit huius tempus querelæ. Caput actionis & accusationis tuæ videamus. Ais: *Ego Romanæ Ecclesiæ propemodū alumnus dico hanc vnam monachorum familiam, quæ à IESV saluatore nomen habet, ad perniciem multarū Rerumpub: esse institutam.*

Si dixisse vicisse est, herbam vt victori porrigo. At quā abs te facilè dicitur, tam à me facilè negatur. Crimen audio sine teste, sententiam sine consilio, damnationem sine defensione. Tu quidem quod dicis Aiacis clypeum, ego Iouis sandalium puto: teq; illi ipsi Aiaci flagellifero per omnia similem statuo, qui cum Vlysse de Achillis armis in Græcorum iudicio contendebat: à quibus cùm esset abiudicatus, pre iracundie impetu in furorem actus, gregem pecorum inuasit, existimans se Græcos omnes trucidare. Arietē autem qui cæteris eximia magnitudine eminebat, cū Vlyssem putasset, ligatum flagellauit. Ita tu de statu mentis ob odiū veritatis deturbatus, cùm cupias Catholicos omnes vnam ceruicem habere quam precideres, Iesuitas potissimùm quasi coniuratos Euangelicorū hostes, verborum flagellis emendare decreuisti. Quid si verò ego, huic tuo clypeo clypeum, vmbonem vmboni, hastam hastæ, galeam galeæ, viro virum opposuero: tibi profectò probandi partes incumbent.

Dico itaq;: Ego Romanæ Ecclesiæ non propemodū vt tu (vox hæc non nisi Euangelicorū est) sed per omnem modum, vt ij sunt qui se Christianos esse meminerunt,

alumnus: dico hanc vnam familiam, quæ à IESV saluatore nomen accepit, ad salutem Christianæ Reipub: esse institutam. Tibi certè Ecclesiæ Romanæ propemodum alumno, propemodum, mihi verò per omnem modum alumno, per omnem modum erit fides adhibenda. Nonne rectè dixi initio, quòd te Christianum non puto. An licet quenquam hominem lynceum vocare, qui propemodum cœcus est? An esse sanus quisquam potest, qui propemodum mortuus est? An sapientem vocabis, qui propemodũ insanus est? Si propemodum Ecclesiæ alumnus es, alumnus non es. Si propemodum vir bonus es, vir bonus non es. Profectò scitum est vetus illud verbum: Facilius esse decem Elephantes sub vna veste, quàm vnum Cynedum occultare. Tu, quod impij faciunt, in circuitu ambulas. Et ipsa veritas, quæ nihil timet, nisi taceri, per tuum iugulum, inuito te, erumpit. Tertullianus certè Hęreticos omnes infideles appellare non dubitat: propterea quòd adhuc de fide disputant. Qui enim disputat, ait ille, nondum credit: qui nondum credit, nondum Christianus est. Quid diceret, si te propemodum alumnum Ecclesiæ audiret? Profectò paganum propemodum & infidelem statueret. Sed hæc mittamus. Nil mirum est consilium intelligendi adolescenti loquaculo, isto quoq; loco defuisse. Verùm tu causas & rationes moliris, cur ita de hominibus istis sentias: quas equidem rectè putas, perarduum tibi fore demonstrare. Audiamus. Ais *Iesuitas à vestris Theologis pestem esse pronunciatos, cum in primario templo Lublinensi, tum in summo templo Cracouiensi.*

Si vestros Theologos illos animarum piratas intelligis, quos verbi vocatis Ministros; falsum est pestes illas in summis vtriusq; vrbis templis verba ad populum pro concione habuisse. Christus enim in illis templis ex Maria virgine in Bethleem natus, nõ Antichristus Islebiensis Luterus, ex tetro incubo satus, non Caluinus stygmaticus, non Beza Sodomiticus, non Volanus, non Gregorius, non

rius, non Biesaga, non Paklepka, non Vardega hæreticus colitur. CHRISTI Dei viuentis, non Ochini aut Blandratæ verbum è superiore loco annunciatur. Si cùm sis angelus Sathanæ, transfiguras te in Angelum lucis, & vestros Theologos intelligi vis Ecclesiæ Catholicæ Romanæ doctores & concionatores; ne sic quidem vicisti, Meminisse te oportet, inter duodecim Apostolos Iudam, inter septem Diaconos Nicolaum extitisse; inter decem à lepra mundatos, vnum solum regressum debitas Deo gratias pro reddita sanitate reddidisse. Fungos aliquos esse oportuit (si modo verum est quod ais) aut intelligentium virorum carcinomata, (non enim quenquam nominas) qui non ponere, sed proijcere verba didicerũt, nec esse nefas putant resorbere quod vomuerunt. Iniuriam infert cœteris, qui vnius in omnibus sententiam sequitur. Lippis quoq; oculis, lumen solis molestum est; & omnis ægrotanti amara est medicina; idq́; etiam teipsum animaduertisse argumento est. Paulò post enim ad summorũ virorum autoritatem recurris: vt velut hædera suspensa, sententiam tuam facias vendibiliorem. Illius fortasse memor, quod Hecuba ad Vlissem apud Euripidem:

λόγος γὰρ ἐκ ἀδοξούντων ἰὼν
κ' ἐκ τῶν δοξούντων αὐτὸς οὐ ταυτὸν σθένει.

Nam ab inæstimatis proficiscens oratio,
Et ab æstimatis haud quaquam tantundem valet.

Ego verò fatebor quod res est. Video isto loco intelligendi consilium tibi non defuisse. summos enim patriæ nostræ Heroas memoras, qui totas ætates in Reipub: negotiis contriuerunt: qui si à partibus tuis starent, ex stulto insanum te facerent præ gaudio. At ingenij tui imbecillitas altitudinem consilij non capit, quo isti abundant. Sic enim in patria nostra in omni laudis genere vixerunt, sic clauum Reipub: moderati sunt, sic omnia consilia ad salutem patriæ explicata semper habuerunt; vt nefas sit existimare, quam tu patrię pestem putas, eam ipsos fuisse

 in patriæ

in patriæ viſceribus tolleraturos, peſtem ſi putaſſent. Lynceis ſunt oculis, longiſsimè omnia proſpiciunt: emunctas nares habent, facillimè omnia odorantur: patriam verò ſic amant, vt præ illius ſalute omnia quæ ſol iſte aſpicit, inferiora ducant. Iſti peſtem non viderent? iſti peſtem non intelligerent? iſti peſtem non auerterent? Nimis iniquus es in tam laudatos viros, maſtigia: ſi tam acres & generoſos animos hominũ iniquitate cogi poſſe exiſtimas, vt ardenti patrię flammas iniectas negent.

Tria ſunt, ait Nazianzenus, quibus inſtructum eſſe conſiliarium bonum oportet: rerum experientia, amore publici boni, & oris libertate. Tu ſi quidquã eorum tantis viris adimis, Senatores eos Regniq́; conſiliarios neges neceſſe eſt: quo tuo bono, dies te docebit. Si illum ipſum quem nominas Zamoiſcium, exercitus Ducem, aliquando legiſſes, (cæteros dignitatis & honorum gradus prætereo, virtutes enim Zamoiſcij magis ſuſpiciendæ ſunt quàm honores) illum eſſe verum Senatorem, in eius de Senatu libello didiciſſes; qui ita ſemper vixerit, vt omnia conſilia, atq; facta ad ſolam honeſtatem referat: non ſibi, ſed patriæ ſe natum putet: nec vlla in poteſtate, auaritię prædam aut libidinum fructus, ſed inſtrumenta adiumentaq́; moris maiorum, diſciplinæ, ac æquitatis tuendæ & conſeruandæ, quærenda arbitretur: nullasq́; ſollicitudines, nullos labores iuuandę patriæ cauſa recuſet: nulla cupiditate, nullis voluptatum illecebris, nulla commodorum ſpe, nullo periculorum metu, animum ſuum, non modo flecti, ſed ne tentari quidem patiatur. Ita profectò res habet. Senator ardens amore patriæ, non quid paſſurus, ſed quid acturus ſit, aſpicit. Mori poteſt; de ſtudio & conſilio iuuandi, potentia vlla, iniquitate, crudelitate deduci non poteſt; vultu, fronte, oculis, voce, manu, conſilio, re, prodeſſe Reipub. non deſinet: ſi quid obſtiterit, remouebit: ſi quis fauces oppreſſerit, etiam tacendo iuuabit. Fingas quæ voles, mendaciorum architecte, ſapi-

tecte, sapientissimi Senatoris Miscouij Episcopi Cracouiensis verba; dabis Illustrissimo Præsuli, huius quoq; calumniæ rationem, res enim longe aliter habet quàm narras. Accipe, quod si negare voles, non video cur te hominem putem. Miscouius Noscouio in Episcopatu Plocensi prius accessit, postea successit. Collegij Pultouiensis fundamenta iacta inuenit, auxit, fouit, locupletauit, promouit: paterno semper animo, vultu, fronte, oculis, omni hilaritate Iesuitas omnes complexus est: & vniuersum Collegij studij'q; Pultouiensis progressum Iesuitarum'q; operas non solum non impediuit, sed etiam promouit. Ad Cracouiensem verò translatus, Episcopali sua autoritate, & templum S. Barbaræ, & Ecclesiam S. Stephani, Parochialem vocant, eisdem attribuit. An vt in eis Ecclesię Romanæ dogmata euertant? An vt seditionū incendia excitent? An vt omnium in Repub: mores bonos, & omnium comprobatione institutos pessundent? Hoc tu si putas, idem est ac si putares Miscouium nec Episcopum esse, nec bonum patrię suæ ciuem. Non verborum, ô iuuenis vlmeæ, sed virgarum flagellis tibi ista erunt expianda. Zamoiscium verò Cancellarium Ducē'q; fortissimum, optimum, vt Isocratis verbis vtamur, Regis ac Regni thesaurum, quod tecum sentire fingis, toto, quod aiunt, cœlo erras. Non dissentit ille, sed consentit cum Iesuitis. Ea quippe illis ministeria in templis cæteris'q; Ecclesiasticis officiis & muneribus concedit, quæ ipsi sponte sua, in se, pro gloria Saluatoris susceperunt. Hoc nullo pacto ferri oportere iudicat, quod & ipsi fugiunt, & quantum in ipsis est detrectant, vt scilicet ad Reipub: negotia se ingerant. Ac ne sis nesciens, narro tibi, ô Iesumastyx, quod mihi credas velim; Mortis instar Christi seruis accidere consueuisse, quoties à sermone Dei (siue enim orant Deo loquuntur, siue legunt Deus illis loquitur) ad consuetudinem seculi pertrahuntur. Sæpe accidisse audiuimus, vt nonnulli Germaniæ, Galliæ, Polonię

quoq; nostræ Principes, datis ad Generales Iesuitarum Præpositos litteris, diligētissimè postularent; vt aliquot è Societate & è suis contuberniis, in eorum aulis viuere paterentur: ad quorum aspectum & correctionem aularum asseclæ erubescerent, atq; ad officium reuocarentur. Scio quoq; sæpissimè negasse Præpositos quod petebatur: cauentes ne socij quæ semel repudiarunt, secularibus sese vicissim negotiis admiscerent. Principes autem ad ipsum Romanum Pontificem Præpositorum Præpositum, litteras dedisse; rogantes, vt autoritate sua generali præciperet, quod ita valdè postulabant. Scio hos ipsos Generales in genua prouolutos supplicasse vicissim Pontifici, vt ne rem inuidię periculiq; plenam præciperet, nec vllos extra Societatem & contubernia viuere socios pateretur: Sed repulsam esse passos: seriaq; mandata accepisse, vt Principum petitioni gratificarentur. Hæc tu vera esse credas oportet. Non enim isto loco Alcinoi Apologum, aut Asini mortes recitare decreuimus. Edam & Principum nomina: teq; rerum testimoniis, etiamsi reluctaris, opprimam. Talis fuit in Germania superiore Archiepiscopus Moguntinus & Treuerensis, S. Romani imperij electores: Talis Episcopus Bambergensis, Basiliensis, Herbipolensis, Pasauiensis, Archiepiscopus Salsburgensis, Abbas Fuldensis. Tales Serenissimi Archiduces Austriæ: Tales serenissimi Bauarię Duces Albertus & Vilhelmus: Talis fuit in Germania inferiore Princeps Illustrissimus Ioannes ab Austria; & qui illi in gubernandi munere succesit Fernesius Dux Parmensis. Talis fuit in Gallia Dux & Cardinalis Lotaringiæ: Tales in Hispania & Lusitania omnes ferè Principes & Episcopi. Stephanus porro Rex Poloniæ Serenissimus, de cuius laudibus nulla vnquam ætas conticescet; nonne ex intima Italia virum doctissimum, Toletum, Belarminum, Gregorium de Valentia, euocare, ad aulam suam conatus est? Nonne qui felicissimè regnat Sigismundus tertius, accer-

eius, accersito in arcem Cracouiensem viro venerabili Ioanne Paulo Campano Proninciali, diligentissimè postulauit, vt ad aulę suæ comitatum, Petrum Scargam verbo & opere potentem adiungeret? Non commemorabo Principes Illustrissimos Radziuilos, qui in aulis suis pręcipua quædam ornamenta desiderari interpretantur, si nullos in comitatu suo habeant Iesuitas: Viuunt itaq; in aulis Iesuitæ, sed coacti: loquuntur de Repub. sed interrogati. Iste inquam ipse, quem nobis opponis, sapientissimus Regni Cancellarius, tum à Nuncio Apostolico, tum à Prouinciali Regni Poloniæ semel & iterum postulauit, vt sibi in intimam Russiam proficiscenti, aliquos è Societate comites adiungeret, quorum opera tum in refutandis Schismaticis, tum in conuincendis Hæreticis, quoties se daret occasio, vteretur. Sæpè etiam Knissinium, & in alia loca, priuatæ pietatis gratia, euocauit: eorumq; potissimum opera in reuocanda ad Ecclesię societatem Illustrissima coniuge sua Radziuila felicissimè vsus est. Pestes ergo Zamoiscius in patriæ perniciem aluit? pestes ad suam consuetudinem, pestes ad mensam, pestes ad consilium adhibuit? Non cadit hæc immanitas in Heroicum illum animum. Faciliùs quisquis ista tua legerit, te mendacem esse perspiciet, quàm hostem patrię Cancellarium. Pico Medico viro doctissimo quæ tribuis, agnosco. Scio quòd plurimis in patria vitam dedit: tibi verò si iamdudum Elleborum porrexisset, non tot insani capitis excrementa in pagellas vomuisses.

Voces hominum viduarumq; querimonias memoras: easq; arte & ingenio Iesuitarum vasis argenteis & omnibus ornamentis aureis spoliatas ais.

Nos contra asseueramus: Nullius nos vnquam hominis lachrymas & eiulatus audiuisse; nullum vas argēteum & aureum in omnibus eorum contuberniis, & cœnaculis aspexisse, quod ereptum diceretur. Diligunt illi quidem cum Propheta decorem domus Domini: idq; summopere laborant quod Paulus præcipit, vt ea quæ Dei sunt,

Dei sunt, omni adhibito ordine, summa qua fieri potest dignitate & cæremonia Deo reddantur. Inde porro fit, vt audientium & intuentium animi vehementiùs excitentur ad cultum Dei, aureis & argenteis ornamentis illustrandum: quæ equidem non dubito, quin vestras Euãgelicas cupiditates, illam inquam rapiendi clependiq; consuetudinem magnopere irritent: cùm in templis & altaribus exposita quandoq; vasa videatis, quę vestra esse cuperetis. Mihi profectò contigit adhuc videre neminẽ, qui quidpiam apud Iesuitas inuenerit, quod suum dicere posśit. Lepidè quidam de Ministris & Aposcopis Euangelicis dixisse perhibetur: Oculis eorũ nil gratius occurrit, quàm mulier. Lingua nil loquitur expeditius, quàm maledicta in Papistas. Aures nil libentius audiunt, quàm Rape, clepe, harpaga. Nares nil odorantur suauius, quàm exustorum templorum & monasteriorum nidorem. Tactus solo tantum sanguine Christianorum delectatur.

Nimis autem in patriam iniquus es iudex, nimis trux in eos quos appellas Senatores, cùm in tanta rapiendi consuetudine, tantam in Senatoribus & subselliis, indulgentiam profiteris, & suum cuiq; ius reddi negas. Syluam tu vt video latrociniis infestam, patriam tuam putas, non Regnum legibus descriptum; in quo sanè impudentiśsimè tricaris, quo nomine crede mihi, miniatum suo tempore funiculum non effugies. Tales olim gentilium Philosophos extitisse Eunapius memorat, qui cultoribus idolorum persuaserant; Christianos in occultis antris, & intimis montium receśsibus, vim ingentem auri & argenti asseruare consueuisse. At posteaquam data esset militibus omnia scrutandi euertendiq; potestas, pro cellatis vasis, innumeras sanctiśsimorum virorũ reliquias, quas idem Eunapius vocat, salita damnatorum capita; pro veste picta, horrida cilicia, pro cœnaculorum ornamẽtis, sacros libros, pro reliqua suppellectili, nodosos funiculos, ferratosq; cingulos inuenerunt. Nil quippe Sanctorum con-

rum con-

rum contubernia preciosius habebant quàm paupertatem, nec in illis quicquam carius videtur quàm ipsi. De Roffensi Episcopo sanctissimo Christi martyre vtrum aliquid vnquam inaudiueris, ignoro. Is cùm esset Henrici octaui Angliæ Regis iussu in tetrum carcerem compingendus, Euangelici quidam Equites tui similes, aurea & argentea Episcopi vasa spe deuorauerant. Cùm autem in eius conclaue furenter inuasissent ac ferream cistulam reuulsissent, pro nummis aureis cilicinā vestem, valde horridam, & aliquot funiculos nodosos sanguine imbutos, quibus corpus suum castigare consueuerat, inuenerunt. Simile quiddam in exigua Hosii Cardinalis hæreditate repertum fuisse memoratur.

Quod ais : *clamantur hæc in templis in conspectu Trinitatis, ante imaginem Christi, omnium sanctorum & sanctarum, ad commouendos sanctos & sanctas ab his qui religionibus sanctorum & sanctarū præsunt.*

Flosculi isti, ô elegantissime adolescens, loquendiq́ue moduli, non nisi Euangelicorum sunt, è loculis communioribus Philippi, aut è Caluini institutiunculis excepti: At olim in Iuliani capite meditati, & in schola Luciani vsurpati, quibus olim, æquè vt nunc vobis Euangelicis, ludus, iocusq́ue erat, templa Dei vocare lupanaria, Trinitatem cerberum tricipitem, Christi imaginem idolum Moloch, Sanctos & Sanctas opprobrium hominum, eorumq́ue reliquias Diis inuisas hominibusq́ue. Quàm egregiè porrò Amasiam idoli Bethel sacerdotem exprimis, qui & ipse Amos Prophetæ, verbum Domini ex ore Domini loquenti, rebellionem obijciebat : cùm ipse Deo & mandatis eius apertissimè rebellaret. Sed ô fœlices Iesuitas, quòd à vobis Euangelicis vituperantur, qui nihil vnquam nisi grande aliquod bonum, vituperare consueuistis. Maximum innocentiæ argumentum statuo, accusari ab Euangelicis. Non potest pietatis, non potest reus agi religionis, quem condemnat hæreticus.

Quod dolere te simulas plurimas scholas à Iesuitis dißipatas esse, &

 Academiam

Academiam Cracouiensem celeberrimam, solitudine fœdam atq; squalidam, quæ literatorum iuuenum quatuor millia aliquando numerabat, nulla antiqua ornamenta retinere.

Vtinam retineret. Sed quis istam fœdam solitudinem inuexit? Quis squalidam fecit? Quis antiqua ornamēta eripuit? Id quidem tu improbè dissimulas, sed ego præsultoris munere fungar. Florebat Academia Cracouiensis, quando patria vniuersa Euangelicos tuos ignorabat, quando in sinu & gremio tetri Cacodemonis Euangelicorum magistri & ministri latitabant, quādo nulli erant in patria nostra Luteristæ, Caluinistæ, Anabaptistæ, Budneistæ, Volanistæ, Biesagistæ, sed omnes vno eodemq; nomine & erant & vocabantur Christiani, vel, vt vos vocatis, Papistæ. At posteaquam eiusmodi sectas, in patriæ perniciem cœpistis introducere, secta quoq; ac dissipata est illa quam prædicas Academiæ integritas, sectæ sunt leges, secta sunt iudicia, secta comitia, secta subsellia, omnia in patria secta, dissecta, disiecta, dissipata videmus. Quid enim mali non videmus? Vos cœpistis, vos primi cœpistis, templum contra templum, cathedram contra cathedram, altare contra altare erigere: consequens erat, vt scholæ quoq; contra scholas suscitarentur, & Academiæ Cracouiensis maiestas, & illa quam prædicas frequentia, minueretur. Qui sunt autem, qui scholas contra scholas erexerunt? Vos inquam Euangelici, teterrimi legum & regum euersores. Repete memoria, si quam habes, scholas Euangelicorum, Pinczouiensem, scholam Volensem, scholam Leuartouiensem, scholam Chmielnicensem, Brogensem, scholam Grodziscensem, scholam Posnaniensem, & id genus alias, in quibus ætas imbecilla, ad omne audaciæ blasphemiæq; genus instituebatur. Illæ inquam fuerunt, quæ squallidam solitudinem in Academiam Cracouiensem inuexerunt. Nam si quas scholas regendas Iesuitę susceperunt, pro schola non contra scholam Cracouiensem,

instituerunt,

instituerunt: cùm schola Cracouiensi in cultu veri Dei, & in orthodoxa veritatis cõseruatione conueniunt, cum schola Cracouiensi præceptores & scriptores Hęreticos reijciunt: Philippos, Sturmios, Spangebergios, Erasmos, & istiusmodi alios: cum schola Cracouiensi, vitam pro religione profundere parati sunt. Vis rerum testimonia adiungam? Vestræ scholæ & Synagogæ præceptores, vestri patroni & fautores, vestri magistri & ministri, autores & incentores fuerunt, vt schola Cracouiensis dissiparetur. Quid insignes pleræq; Regni familiæ Euangelico seu Lutherano spiritu de statu mentis motæ (è quibus hodie tanquam è spinis rosas processisse videmus & gaudemus) contra Cracouień Academiã egerint, obscurum non est. Vos acerbas & capitales sententias, sæpè in particularibus, quandoq; in generalibus Regni comitiis, in homines innocentissimos Academiæ Cracouiensis Professores pronunciastis. Vos è priuatis oppidorum scholis Magistros & Baccalaureos Cracouienses exturbastis: & in eorum locum externos homines, terræ filios ex Italia profugos, Geneuæ, Basileæ, Tiguri ob vim flagitiorum virgis cæsos, naribus auribusq; truncatos, scelerum stygmata manu carnificis impressa circumferrentes, substituistis. Vos Artium & Philosophię Magistrum Volscium, nobilissimum scholę Cracouiensis membrum indignissimè & iniustissimè enecastis. Vos exulem Stancarum in scholam Pinczouiensem recepistis: vos in ciuium locum externos homines nescio quos Synagonistas, Theodori Bezæ symmistas recepistis: vos illum ministrum ob adulterium, quod in despectum Papæ (sic enim facinus excusabat) commiserat, auricula mutilatum, vt angelum è cœlis delapsum, in vestrum comitatum recepistis, eiq; liberos vestros erudiendos tradidistis. Vos igitur estis, & vestri Euangelici magistri, & ministri, qui Academiæ Cracouiensis solitudinem attulistis: & eam, quam deploras, illius faciem reddidistis, nec

adhuc vnquam legibus illius, & inſtitutis, interitum machinari deſtituiſtis: quod tu aut concede, aut abi, & ad Antyciras nauiga.

Quod ais habuiſſe Poloniam noſtram ante iſtos Ieſuiticos monachos, viros eruditiſsimos, oratores vehementiſsimos, Philoſophos acutiſsimos, Iureconſultos prudentiſsimos, Theologos omni dicendi grauitate, copia atq; ornatu inſtructiſsimos.

Verè ais: ſed addere debuiſti, quòd ne nunc quidem habere deſiit, & habebit per Dei gratiam plures etiam: niſi vos curſum bonarum literarum totiuſq; pietatis progreſsionem retardaueritis, aut Regnum, quod abſit, vniuerſum ſeditioſiſsimis conſiliis ad extrema pericula adduxeritis. Non omnia,ait Tacitus, apud priores meliora, ſed noſtra quoq; ætas multa laudis, & artium imitanda poſteris tulit. Quædam, ait Seneca, initium ab aliis trahunt, & tamen initiis ſuis maiora ſunt. Principia enim ſua ſemper ſequens magnitudo obruit.

De Luca & Leopolita Concionatoribus tu fortaſſe auditione accepiſti: ego ſæpe vtrunq; pro concione diſſerentem audiui: & vtriuſq; conſuetudine ſum olim vſus familiariſsimè: quorum ſermone ſi dignus eſſes, repræhenderent te proculdubio ex ipſis beatorũ ſedibus, quòd cum illis omnes in patria concionatores mortuos putas.

De Hoſio verò nunquam ſatis laudato Cardinali, quem rectè quiſpiam ob doctrinæ ſublimitatem,vt Areopagitam Chriſoſtomus πετεινὸν τοῦ οὐρανοῦ, id eſt volucrem cœli dixerit,deq; Cromero eius ſucceſſore videri tu quidẽ vis, quaſi eos ſummo loco habeas. Sed ſi magnus apud te eſſet Hoſius, non magnus apud te eſſet Fricius. Si Hoſium Eccleſiæ Romanæ lumen verè putares: Fricium Anathema, Maranatha iudicares. Non me tenebo, quin tibi Hoſiani nominis amplitudinem explicem, quid de eo viro Itali, Galli, Germani, Hiſpani,Angli, Hungari,Scoti, Luſitani, Hiberni; quid in Aſia, quid in Africa, quid

in ipſa

in ipsa quoq; patria nostra, clarissimi & sapientissimi viri, quibus matellam porrigere dignus non es, senserunt, atq; ad vniuersæ posteritatis memoriam scriptum reliquerunt, vt si talem voles credere, qualem isti faciunt, in illius quoq; de Iesuitis iudicio, quod cõmemorabo, acquiescas. Alij columnam Ecclesiæ vocant, alij ornamentum Collegij Cardinalium, alij splendorem curiæ Romanæ, alij Phœnicem Cardinalium, alij Polonicum Patriarcham, alij senem verè Abrahamicum, alij malleum hæreticorum, alij nostri temporis Augustinum, alij alterum Poloniæ Stanislaum, nouum Bessarionem, Melchisedechicum sacerdotem, nunquam satis laudatum Ecclesiæ defensorem, rectæ fidei custodem vigilantissimum, orbis miraculum, patrem patratum, Romani Senatus ornamentum, Apostolicæ sedis propugnaculum, Christi fortissimum Athletam, formidabilem hæreticorum aduersarium, senem suauiloquentem, alterum Numam, micans Latij lumen; alij sinceræ pietatis magistrum, Dei interpretem, alteram Pauli manum, alij aliis laudibus celebrant, & vsq; ad sydera tollunt: idq; te scire volui, ne tam deinceps, vt nunc fecisti, ieiunè tam commemorabilis viri nomen vsurpes; de quo tu quidem vereris, ne ex commemoratione illarum virtutum & eruditionis recrudescant vulnera, ex istorum hominũ morte accepta. Ego verò etsi Hosium immortalem, si fieri potuisset, esse voluissem, fit tamen nescio quo modo, vt illi vitam ereptam minus doleam, ne Volanum, ne Czechouicium, ne Budneum, ne cæteras quisquilias, ne te, ne tui similes alios, in Senatu & ad Senatum de Repub. loquentes & garrientes audiat. Mortem ille quidem timuit nunquam, sed optasset etiam, si te tuiq; similes, clauum Reipub. maderaturos cognouisset.

Producis etiam Bembum, Sadoletum, Contarenum Polum, viros omni exceptione maiores. & infers: Quid horum simile habent Iesuitæ?

Non es versatus in libris Theologicis, calumniator.

 Fuit

Fuit magnus Bembus, ſed nec paruus Caniſius: fuit elegans Sadoletus, ſed nec infans Maphæus: fuit zelantiſsimus Contarenus, ſed nec Gregorius de Valentia tepidus eſt. Fuit Polus eloquens, ſed nec Perpinianus mutus eſt. Quo loco Turrianum, quo Toletum, quo Belarminum habeas, ignoro: ſed citius tu, orbis Chriſtiani iudicio, & infans habeberis & improbus, quã iſti nõ magni.

Ais lucubrationes eorum ita refutatas ab Hæreticis, & ita profligatas, vt luculentam quoq; plagam tota Eccleſia noſtra Romana acceperit.

Ita profligatas? ita refutatas? Pudet me victoriæ veſtræ, Euangelici: ſic profligaſtis Ieſuitas, vt reuerti in certamen poſsint: ſic refutaſtis, vt tacere non poſsint. Vellim impudentiæ tuæ, pudentiorem exitum quæſiuiſſes. Omnis quidem arrogantia odioſa eſt: ſed illa de multarum rerum cognitione multò moleſtiſsima. Languens es ineptiſsime Ieſumaſtyx circa quæſtiones verborum, & nihil ſciens. Eccleſia Romana luculentam plagam à Ieſuitis accepit? Hîc ego te profectò mentitum dicerem, niſi vererer ne putares (ita enim ſtupidus es) me dicere te mente tota conſtare. Id quidem verum eſſe vellent Euangelici, vt Romanam Eccleſiam oppugnarent Ieſuitæ: ſed interim ipſi eorum magiſtri & miniſtri, editis in vulgus libellis, & pictis propoſitis tabellis, in oculis omnium gentium confitentur, nutantem Eccleſiam Romanam, Ieſuitarum ſtudio, labore, diligentia, ope omnium rerum ſuſtineri, quas tu profectò oculis ipſe tuis vſurpare in Euangelicorum Bibliotecis potuiſſes, ſi in lucem aliquando è tenebris & puluere Leuartouienſi prodiſſes. Sed tu, vt video, non ſolum es, ſed etiam videri vis infans ineptiſsimus. Videris autem quàm tibi rectè cum Volano tuo Zuingliocaluiniſta conueniat, illo ſcilicet in Lituania ſucciplenæ cœnæ ſtructore. Is enim Ieſuitas ait, tam obſtinatè doctrinam Eccleſiæ Romanæ defendere, vt nullũ in ea prorſus, licet corruptiſsima, næuum agnoſcãt.

Quod ais: *Eccleſia noſtra Romana.* Vereor ne tibi inuito verbum hoc exciderit:

Aut

Aut ars vulcanum, (ait ille) aut forceps ignara fefellit.
εἰ γῆνην voluit cudere, cudit ἔχιν.

Sic tu vestra voluisti, nostra Romana dixisti: nisi fortè eo sensu voces nostram, quo pedem & nostrũ dicimus, & lecti & scamni & carminis, quo canem & venaticum & marinum & sydus appellamus. Sed potesné tu esse Ecclesiæ Romanæ membrum, qui tantùm Hæretico Fricio tribuis, à Romana Ecclesia reprobato, vt hominem bobus stabulandis, stercorandisq́ agris deditum, propterea quòd de Repub: nescio quid garriat, Hosio & Cromero similem facias: qui ex nomine Sanctissimæ Trinitatis & è Crucifixi imagine, Sanctorumq́ & Sanctarum memoriis delitias tibi facis? Potesné tu esse Ecclesiæ Romanæ filius, qui religiosorum virorum statum, quos vulgo Monachos vocamus, tam vilia mancipia putas, vt Iesuitas, ignominiæ causa Monachos voces? Omnium est communis inimicus, qui hostis suorum est. Nemo, crede mihi, sapiens proditori suorum vnquam credendum putauit. Eadem itaq; fide abs te dictum putabo, id quod fateris, qua illud, quod negas.

Facis disputationis Lublinensis mentionem inter Catholicos & Antitrinitarios, & Anabaptistas. Infantem te dixeram, nunc mendacem conuinco. Habita est ea disputatio in Ecclesia Lublinensi Societatis Iesu. Progressus in medium Czechouicius, Archiflamen illud Anabaptisticæ doctrinæ, sesquipedalibus verbis professus est, se non contentionis studio, sed inueniendæ veritatis desiderio in arenam descendere. Deumq́ precari, vt quicunq; opprimendę veritatis studio, & cupiditate inflammatus verba mendacij loqueretur, illicò potius obmutesceret. Quid autem consecutum est? Audi & iniurato crede, nec quenquam tuis fabulis fallas. Cùm multa illa sua Prosopopeia contra Deum, Ecclesiam, contra primatum Romani Pontificis, & Petri claues hinc & inde acta essent, nec acquiescere

veritati

veritati clamosus Czechouicius vellet; ea protinus percussus est maledictione, quam erat comminatus veritatem oppugnanti. Subito enim hominem vox defecit: nec vllum amplius contra Iesuitam potuit verbum fundere: ita vt à suis è media disputatione languens abduceretur. cùm interim nil aliud sentiret incommodi, quàm vocis defectionem. In eius locũ succesit Niemoieuius, quem tu ais verbera sensisse: ego nescio, aut, si sensit, scio virum nobilem non libenter pugnos edere, multò minùs Iesuiticos. Faciliùs ego tibi ostẽdam edisse Petrum Scargam pugnos Euangelicos, cuiusdã Oczucnouij, nec satis hoc. Calumniis etiam appetitum probabo, quasi pro cõcione docuerit, omnes obuios Euangelicos in faciem conspuendos: sed nondum huius venit tempus sermonis.

Quòd libellum doctißimi viri Posseuini facem vocas ad excitandum incendium, eumq; ais omißis eruditionis suæ armis doctrinæq; instrumentis, ad barbaricam crudelitatem & feritatem decurrere.

Si eam Epistolam intelligis, quam vir ille zelantissimus Serenissimo Regi Stephano aduersus Volanum inscripsit, vbi ait, Hæreticos ab antiquissimis Synodis anathemate plexos, atq; vt putrida membra ab Ecclesiæ corpore ressectos. Non Posseuinum (ô carissime) reprehendas necesse est, sed eos quorum id quod dicit, decretis & autoritate confirmat. Theodosium, Valentinianum, Martianum, Carolum Magnum, Ludouicum Galliæ Regem: sed omnes orthodoxos Reges & Principes. Quid Reges? ipsum vas electionis Paulum, qui iubet eos abscindi, qui fratres conturbant. Quid Paulum, imò Pauli Dominum & Præceptorem Christum, qui vt Ethnicum & publicanum, habendum pronunciat, Ecclesiam qui non audierit. Nolles, sat scio (leges enim vt laqueos oderunt Euangelici) sanctissimi illius Korcinensis Decreti in Generali Parlamento, sub anno Domini 1438. contra Hæreticos promulgati, vllam isto loco fieri mentionem. Sed nec illius constitutionis, quam in oppido Vielunensi

Wladislaus

Wladislaus Iagello promulgauit, cuius verba sic habent. Quicunq; in Regno Poloniæ nostro, & terris nobis subiectis, hæreticus, aut hæresi infectus, vel suspectus de eadem, fautor eorum vel director repertus fuerit, per nostros Capitaneos, Consules ciuitatum, & alios officiales ac quoslibet subditos nostros, siue in officiis, siue extra viuentes, velut Regiæ Maiestatis offensor capiatur, & iuxta exigentiam excessus sui puniatur. Hæc inquam tu omnia sempiterna sepulta obliuione cuperes, ne te non solùm Cæsareis; sed Regum quoq; tuorum legibus & decretis reprobatum damnatumq́; audiamus. Sed veritas nil aliud timet quàm taceri. Expedit tibi audire, quod auditum non possis damnare. Obstringit sese illo Corczinensi decreto Rex, & ordines omnes Regni, sub fide & honore, quòd insurgere vellent contra omnes ad eorum destructionem (hæc enim sunt legis verba) quicũq; in Regno errores hæreticales, tenere, fouere, promouere, manu tenere vellent. ex cuius tu legis laqueis, nunquã euades profectò, quàm diu propemodum eris Ecclesiæ Romanæ alumnus. nisi forte ita impudens esse perseueres, vt sicut Posseuini libellum, sic hoc ipsum Regis & Regni sapientissimum decretum, facem vocare libeat, ad excitandum incendium. idq́; sine dubio verbũ vomuisses, si Decreti huius fieri mentionem aliquando audiuisses.

Ais deinde: *Quamobrem concilium non conuocatur? cur publica disputatio non instituitur?*

Quò longius progrederis, in plures te laqueos induis, quorum ex nullo (crede mihi) te vnquam expedies. Si coactum Concilium Tridentinum cognouisti, cui illud ipsum patriæ nostrę lumen pulcherrimum, quem paulò ante dilaudasti, Hosius Cardinalis præfuit; cur, quæso te, de industria in odium offensionemq́; veritatis irruis? Si per ætatis imbecillitatem, perq́; occupationes adolescentiæ, nihil audiuisti, ex me audias. Noli quæso te turpe ducere, quod diu non didicisti discere. Si cum

Romana Ecclesia sentires: si quod fingis matrem eam tuam putares: conuocatum, coactum, publicatum, celebratum, perfectum, absolutum, exequutioni mandatum, Concilium Tridentinum non ignorares. Sed vos rectè quidam Æsopo & Marcholfo similes facit, qui arborem inuenire nullam potuit, in qua sibi vitam vellet iniecto laqueo eripere. Euangelicorum proprij sunt isti fremitus. Fiat Concilium: libera cogatur Synodus. Postquã coacta est; aiunt non esse liberam: postquàm libera decreta est; aiunt ad Cæsarem, non ad Pontificem, ius congregandi pertinere. Postquam congregatum tamen est; armis illud hostilem in modum dissipant, & Concilium nationale, in intima Germania efflagitant, nec satis hoc; Colloquium publicum & disputationem in Comitiis Imperij decernunt. Vidimus, legimus, Comitiorum recessus, vbi ista quæ dicimus per Euangelicos Principes ab optimo Cæsare & ab Ordinibus Imperij, Regalibus adiũctis minis efflagitantur. Vidimus & leges Ratisbonę descriptas, è quorum sententia Vormatiensis disputatio, institui debebat: ex ea porro pacem toti Germaniæ reddità iri sperabant Euangelici; sed natus est ridiculus mus. Nam cùm illi ipsi Euangelici Doctores, & Rabini, assessores, Iudices & Notarij, conuenire inter se non possent; nullo facto operępretio, è medio cursu disputationis abierunt. Lepidè itaque facis, quòd Concilium congregatum ignorare te simulas: quod ni faceres; te Hæreseos conuictum, vt Hæreticum damnatum, Anathemate percussum, Sathanæ traditum nescire non posses. Fugis videlicet, vt ante diximus, illud audire, quod auditum non posses damnare. Molesta quippe est lippis oculis solis claritas: dura sunt improbis animis pręcepta pietatis. Legeres quoq; in illo ipso Concilio, de ea quam sceleratè laceras religione Clericorum Societatis Iesu, deq; pio eorum instituto à sancta sede Apostolica approbato. Sed parcam stultitiæ tuæ, nec diutiùs in isto sermonis genere

immorabor, ne nobis illud magiſtri tui occinas: Quid nobis & tibi, veniſti huc ante tempus torquere nos.

Ais deinde: *Iuuentutem numeroſam habent ſuis in ſcholis, quibus artibus eam colligant & retineant, metuo, ne ſerò admodũ animaduertamus, & tum demũ velimus ei malo remedium adhibere, cũ non poterimus.*

Non miror quòd non videas, quibus artibus iuuentutem & colligant & retineant Ieſuitæ. neq; enim præ iracundia, vel officij tui, vel periculi, vel pietatis, vel humanitatis, vel veritatis rationem habes vllam. At viderunt viri Dei, illa orbis Chriſtiani lumina, Hoſius & Cromerus, quorum alter Societatem primus omnium in Poloniam introduxit: alter etiam fouit. Vidit optimus Epiſcopus & Senator Noſcouius, qui Pultouienſe, vidit Epiſcopus Poſnanienſis Konarski, qui Poſnanień. vidit Epiſcopus Valerianus, qui Vilnenſe Collegium, exædificarunt: & Nobiliſsimam Regni iuuentutem, his, quos tu odiſti, ſociis & præceptoribus regendam & gubernandã tradiderunt. Vidit poſt iſtos omnes ſapientiſsimus Rex Stephanus, cuius inuicta virtus ſola pietate ſuperata eſt, qui Polocenſe, Rigenſe, Derpatenſe, Claudiopolitanum, Albaiulienſe, Varadinenſe Collegium excitauit. in quo iuuenum animos, ad omne officij munus Societas erudiret. Vidit & videt Illuſtríſsimus Archiepiſcopus Gneznenſis Karnkouius, qui maximo ſuo ſumptu ſcholam Caliſsienſem excitauit. Vidit & videt Comes Rozrazouius Vladiſlauienſis Epiſcopus, qui fœliciſsima Nouenſis Collegij in Pomerania iecit fundamenta. Vidit & videt Illuſtriſs: Princeps Olicæ Dux, Nicol: Chriſtoph: Radziuilus, qui Nieſueſenſe Collegium erexit: Vidit ad extremum is qui nobis fœliciter imperat, Sigiſmundus tertius pientiſsimus Rex. Vidit ſapientiſs: Regni Senatus. Vidit ordo Equeſtris vniuerſus, qui illud ipſum Ieſuitarum Nieſueſenſe Collegium, & attributos illi reditus, in Regni Comitijs publico Senatusconſulto, approbauit, eſſeq; Ieſuitis in Regno perpetuos voluit. Hos ſi

non vidiſſe, non intellexiſſe, non animo & cogitatione percepiſſe dixeris, quibus artibus iuuentutem numeroſam ad ſuas ſcholas colligant Ieſuitæ, quibuſq; retineant; dignus profectò es, cui oculorum cubilia οἰκόρακες eruant. Sed agam tecum leniùs, dignus ſaltem es, qui in eas oras deporteris; vbi viuos homines mortui incurſant boues. Congruit veritati ridere, ait Tertull: quia læta eſt: de æmulis ſuis ludere; quia ſecura eſt. Multa ridendo poſſunt reuinci, ne grauitate adorentur.

Vis audire quibus artibus iuuentutem numeroſam ad ſuas ſcholas colligant Ieſuitæ? Nil in diſcipulis præter diſcipulos amant. Quidquid docent; faciunt. (Æſtimari autem præceptoris magnitudo non poteſt, vita qui docet) Doctos facere diſcipulos, ſed magis bonos contendunt. Ad vſum vitæ non ad conſuetudinem ſcholæ loquuntur. Noue multa, ſed noua nulla docent. Nil habent melius quod optent, quàm vt diſcipuli Deum & proximum diligant: & hoc ſolum auditoribus ſuis, ex omnibus quas profitentur litteris proponendum putant, quod virum bonum faciat. Vitæ in eo fructum ſtatuunt, ſi diſcipuli quotidie magis cœlum; mundum minus diligunt. Huc accedit, quòd non contenti ſunt remedia monſtrare; etiam admouent. Non ſicut medici inter ægros quos perambulant, ſine vllo affectu venam tangunt, & abeuntes remedia diſponunt; ſed ſicut amici, propria & peculiari cura & ſtudio dignum diſcipulum putant. In ſingulos dum docent, animum & cogitationem dirigunt; vt quæ pro lectione proponuntur, non quaſi in medium proiecta manibus excipiant, ſed quaſi ſingulis porrecta in animum demittant. Operam enim quam præſtant, non tantùm ipſis pręſtant, ſed tanquam ipſis. Nemo poteſt dicere; nullam habet cogitationem mei: non in ſinu meo ponit; ſed in medium proijcit verba. In turba enim multorum, præcipuam de ſingulis curam habent. non tanquam publici partem, ſed

tanquam proprium cuiq; dantes beneficium. Laborem in docendo, & molestum illud tædium, quod oscitantes discipuli pariunt, sine supercilio deuorant: hortando bonam indolem erigunt: laudando animum addunt, monendo desidiam discutiunt: ingenium latens & pigrum, iniecta manu extrahunt: nolentibus timorē adhibent: nec ideo discipulis prosunt, vt prosint & sibi; aut eos faciant vtilitatis suæ instrumenta; sed omne laboris sui præmium in eorum profectu statuunt, ad suspecta tempora occurrunt: nullum illis ministerium oneri, nullum fastidio est. Profectum discipuli; vitam: mortem; inertiam putant. Præceptores profitētur; amicos agunt, & quod in omnibus eorum studiis eximium est; cùm sciant paucis opus esse ad bonam mentem litteris; omnem simul sapientiam in cōpendio tradunt; TIMERE DOMINVM. Illud quotidie sine modo, & sine fine discipulis occinentes. In quo vno omnes disputationes, omnes litteras quorumlibet Philosophorum: omnes leges quarumlibet ciuitatum: omnia præcepra Mosis & Prophetarum: omniumq́; diuinarum & humanarum disciplinarum summam contineri, dicit Augustinus; Diliges Dominum Deum tuum, ex toto corde tuo, ex tota mente tua, & proximum vt teipsum. Huc Phisicam dirigunt, quoniam omnes omnium naturarum causæ in Deo creatore sunt. Huc Ethicam; quoniam vita bona & honesta, non aliunde formatur, quàm cùm ea quæ diligenda sunt, quemadmodum diligenda sunt, diliguntur, hoc est Deus, & proximus. Huc Logicam, quoniam veritas lumenq́; animæ rationalis, non nisi Deus est. Huc etiam Rempub: Neq; enim conditur & custoditur optima ciuitas, nisi fundamento & vinculo fidei, firmæq́; concordiæ. cùm bonum commune diligitur, quod summum ac verissimum Deus est, atq; in illo inuicem syncerissimè se diligunt homines, cùm propter illum se diligunt; cui, quo animo diligant, occultare non possunt. Ad quem certè finem nisi omnis omnium artiū

& disciplinarum, omnium Doctorum & Praeceptorum cursus dirigatur, scientia quaeri potest; inueniri non potest. Hae sunt artes (ô bone) quibus animos capiunt. Haec vestigia quibus incedunt. Haec offa quam obijciunt. Hi sunt hami quos inserunt. Hic viscus cui discipuli inhaerescunt. Tales se planè Doctores isti noui & Praeceptores Iesuitae exhibent, quales esse iubet doctissimus Lyrineñ cùm ait; O sacerdos, ô tractator, ô doctor: Si te diuinum munus idoneum fecerit, ingenio, exercitatione, doctrina; esto spiritualis tabernaculi Beseleel: praetiosas diuini dogmatis gemmas exsculpe, fideliter coapta, adorna sapienter, adijce splendorem, gratiam, venustatem. Intelligatur te exponente illustrius, quod antea obscuriùs credebatur. Per te posteritas intellectum gratuletur, quod ante vetustas non intellectum gratulabatur: eadem tamen quae didicisti, ita doce; vt cùm dicas nouè, non dicas noua. Fas est etenim, dicit paulo post: vt prisca illa coelestis Philosophiae dogmata processu temporis exornentur, poliantur, limentur: sed nefas est vt cõmutentur, nefas vt detruncentur, nefas vt mutilentur. Accipiant licet euidentiam, lucem, distinctionem; sed retineant, necesse est, plenitudinem, integritatem, proprietatem.

Exclamas deinde: *Putatisne, Senatores, disciplina Monachorum iuuentutem ad res rectè gerendas erudiri posse?*

Et hoc impotentis animi signum est, omnibus in vniuersum sine fine irasci. Sed tu de industria in Regum & Legum offensionem incurris. Tecumné es? O quàm verè Paulus nil scientem Haereticum appellauit! Hîc ego te non verbis è Donato; sed legibus, sed Decretis, sed statutis, sed grauissimis Senatusconsultis è Regni Statuto conuincam: in quo lex illa Sigismundi Regis laudatissimi legitur, quae Regni Poloniae. Abbates omnes obstringit, vt Nobilium filios in suis monasteriis ad omne officij munus instituendos & erudiendos suscipiant, verba legis sic habent; Tenebuntur Abbates certum numerum

puerorum

puerorum Nobilium fouere in Monasterijs, & illos inibi hominibus doctis artibus liberalibus dare instituendos, iuxta quod vnicuiq; Abbati, Domini Episcopi illorum locorum consignabunt & nominabunt. Deinde verò meminisse debebas Cazimirum Primum in Cluniacensi Benedictinorum Monachorum sodalitate educatum, & institutum, tanta cum pietatis & fortitudinis laude Regni Poloniæ clauum tenuisse, vt Maslaum Masouiorum tyrannum deleret, rebelles Prussos reprimeret, acerrimos Iazuingas penitus extingueret: pacem Regno redderet: Dei cultum augeret: Domicilia multa Christi seruorum erigeret: & nomen ad extremum Instauratoris Pacifici consecutus esset. Stephanus quoq; Rex laudatissimus, ille inquam Rex, cuius virtutem hostes, misericordiam victi, fidem & prudentiam, cæteri omnes perspexerunt inter eos quos ex Italia in Poloniã euocabat, vt in optimis litteris Regni iuuentutẽ erudirent, Patrem etiam Aquarium Dominicani instituti relligiosum esse voluit, præmiumq; nõ vulgare promisit. Camillum quoq; Tachietum Franciscanum, concionatorem suum aulicum: & Annibalem Rosselli Bernardinum, in illa ipsa Academia Cracouiensi, cuius causam te agere simulas, tum Philosophicas tum Theologicas litteras profiteri voluit. Iudicet lector, vtrũ tibi garrulo adolescenti, an Regi sapienti, de Monachorum disciplina fidem vellit adiungere.

Quæ tibi de moribus Italicis, Gallicis, Hispanicis in patriam inuectis garrire libuit; hæc quoq; prætcrijsses, si vnquam illud audiuisses, Regis ad exemplum totus componitur orbis. Reges enim & Principes externi, quos patria nostra intra hos paucos annos ex Gallia, Germania, Vngaria, ad Regni gubernacula euocauit, non quatuor aut quinq; Religiosi in patriam inuexerunt, quicquid de maiorum nostrorum simplicitate & integritate detractum est. Facilius est si dicere fas est, ait Casiodorus, errare naturam; quàm dissimilem sui Princeps possit formare Rempub.

Sed non

Sed non placet tibi ſcholas euerti. Benè eſt. aliter enim ſi diceres, verbis ego tuis lumbos defractos optarem. Placet autem veterem potius reuocare diſciplinam, & patriũ morẽ, præmia magiſtris & pręceptoribus proponi, eos gratitudinis, & vtilitatis ſpe, ad ſcholaſticum laborem ſuſcipiendum excitari; Aſſentior. Age itaq;, exoptatiſsime reformator, tabulas arripe, legem ſcribe, pœnam transgreſſori ſtatue: iube tuos Euangelicos cenſus retentos diſſoluere: ereptos reditus reddere: decimas interuerſas repræſentare: agros ademptos referre: penſiones deſcriptas comportare: aſsignata à maioribus præmia illico dependere; mox videbis, crede mihi, Academiæ Cracouienſis Magiſtros & præceptores, ad ſcholaſticum laborem ſuſcipiendum, magis etiam atq; magis excitari. Sed vereor, vt tui ſimiles clependi rapiendiq́; conſuetudinem relinquãt, mallent illi quicquid adhuc ſupereſt, de viuo detrahere, quàm erepta reddere: idq́; ſine freno timoris & pudoris, vbicunq; poſſunt, impiè crudeliterq́; exequuntur.

Ais deinde: *Sed Ieſuitarum opera, ſtudio & diligentia effectum eſt, vt Africa, Aſia, America, Perſia, Romanæ Eccleſiæ inſtituta & placita amplectantur.*

Id quidem tu, ſat ſcio, verum eſſe nolles; ſed cùm rerum teſtimonia ipſa tua videat conſcientia, etiam ipſa tua per ſe erubeſcit ratio, deficit interpretatio, obmuteſcit oratio: lege Surium, Maffeum: lege epiſtolas Indicas, lege Ribadeneiram, lege quotquot de rebus Indicis ſcripſerunt, & linguæ tuæ modeſtiæ frenos impone.

Quæris deinde: *Quinam ſunt illi viri? quæ eſt iſta pietas? quæ prudentia? quæ vitæ ſanctimonia? vt tantum bonum orbi Chriſtiano importauerit.* Auſculta, & mea dicta deuora. Proprius eſt hic gentis noſtræ mos; conſilia ſua, non præcedente ſapientia, ſed conſequente experientia, moderari. Doleo quòd ita ſis & tui & rerum planè omnium oblitus, vt ea ignores, quæ Gallia, Germania, Hiſpania, Luſitania, Vngaria, ipſe quoq; nouus orbis, & vltimarum ſola terrarum non

ignorant,

ignorant. At si tibi Senatoris & Consiliarij munus suscipere libuit, non discere ista debebas, sed didicisse. In omnibus, ô puer, (libet te Platonis verbis appellare) vnicum principium ijs qui benè consulere volunt, est intelligere, quid illud sit; de quo consultatur : vel omninò aberrare necesse. plerosq; verò latet, quòd nesciant rei substantiam. Tanquam igitur scientes in dispositionis principio non declarant, procedentes verò, quod par est consequitur, vt nec sibi nec aliis consentanea loquantur. Ne sis ergo nesciens, aut in Repub : Christiana peregrinus; narro tibi qui sint isti viri. Si Deum nosti : aut illi res mortalium curæ esse credis, inficias ire non poteris, etiamsi sis impudentissimus, apta eum & conuenientia remedia, singularum ætatum & temporum, morbis atq; incommodis adhibere consueuisse. Cogunt (ait Augustinus) multas inuenire medicinas, multorum experimēta malorum. Magnis olim erroribus Chaldęorum populi tenebantur, cùm rerum causas, ad motum syderum; non autem ad Dei potentiam, & voluntatem referebant. Sed misericors Dominus ferre non potuit, vt in errore turpissimo consumarentur. Suscitauit enim oportunissimo illo tempore, admirabilem illum Patriarcham Abrahamum, qui fuit illis quasi via rectę fidei, creatoris omnipotentiam ostendens, & à cultu & veneratione rerum creatarum auertens. Ægiptij mirum in modū erāt præstigiatorum artibus, & incantationibus, de statu mentis deturbati. Sed Dominus amicum suum illum magnū Moisen exhibuit, qui dæmonum fraudes detegeret, & Domini potentiam & gloriam per verba & miracula prædicaret. Israelitarum rationes valde erant in aliquo tempore conturbatæ. nullum enim certum Magistratum habebant, cuius imperio tenerentur; ecce subitò Samuel diuinus affulsit, qui magnum præsidium inclinatis rebus attulit, & sub vnius imperium, Dei iussu, subiunxit. Achab ille Rex impius, Deum Patrum suorum dereliquit, & diui-

num cultum manufactis simulachris adhibuit; sed Dominus Eliam Thesbiten suscitauit, qui Regis impotentiam frangeret, atq; ad vnius veri Dei cultum reuocaret. Procedente tempore suscitauit Satanas in Asia Mamalucos: suscitauit Dominus Templarios. Suscitauit Sathanas Saracenos Ptolomeiden oppugnantes: suscitauit Dominus sex viros Lubecenses & Braunsuicēses primos eius ordinis autores, quem Theutonicorum appellant, strenuos terræ sanctę defensores. Suscitauit Satanas Turcas Asiam infestantes: suscitauit Dominus nobilissimū ordinem Equitum Hierosolymitanorum illis obsistentes. Saraceni Belgicam occupauerant, magnaq; premebant seruitute: suscitauit Dominus in Lusitania Equites Iesu Christi, qui vim immanem barbarorum profligarent, & suos libertate donarent.

Magna fuit olim Christianorum vis in captiuitatem abducta; & statim Dominus ordinem S. Mariæ, redemptionis captiuorum, duce & auctore Iacobo Aragoniæ Rege excitauit. Sed longum esset omnia, omnium ordinum & religionum genera, opportunissimis humano generi temporibus à Dei benignitate suscitata memorare. Ipsa S. Francisci, & S. Dominici familia, quàm opportuno Reipub: Christianæ tempore initium acceperit, obscurum non est.

Sic existimare debes suscitatam fuisse à Domino, isto nostro seculo, eam quam iniquo odio tam acerbè oppugnas IESV Societatem, tanquam Antidotum quoddam earum pestium, quas Luterus in orbem Christianum introduxit. Pax & tranquillitas, qua Ecclesia Dei longo tempore fruebatur; partim extinxerat, partim debilitauerat feruorem illum pietatis, quo maiorum voluntates inflammatæ videbantur. Intermissus erat frequentior Sacramentorum vsus: obtorpuerat Confessionis & Pœnitentię studium: languere cœperat conscientiarum examen, contemplationum assiduitas: meditationum desi-

derium;

derium : remiſſa videbatur hoſpitalium cura, Catechumenorum inſtructio: xenodochiorum ſollicitudo : captiuorum redemptio, fraterna correctio, Concionum aſsiduitas, Sacrificij frequentatio,ciliciorum & macerationum vſus : dormire quodam modo in ſumma Eccleſiæ Dei pace videbantur homines, viuebant vitam habentem vt Pindarus loquitur μελιτόεσσαν ἐνδίαν, cõtenti præſentibus. Interim venit inimicus homo & ſuperſeminauit zizania,earum Hæreſum & peſtium,quibus orbem Chriſtianum afflictum videmus & dolemus. Sacram ſcripturam corrupit, Symbolum violauit, Sacramenta minuit, Trinitatem blaſphemauit, Patres & Concilia contempſit, Imperia perturbauit, viam ad Atheiſmum aperuit. Quid autem mali non fecit? Has animarum ruinas, non ferens miſericors & miſerator Dominus;ſuſcitauit admirabiles illos Eccleſię ſuę ταύτους καὶ τηλικούτους προστατάς verbo & opere potentes, quorum ora vos Euangelici, veſtra vos remordente conſcientia, in illa die tremenda non feretis Eckios, Roffenſes, Moros, Polos, Taperos, Heſſelios, Sotos, Hoſios, Cromeros, Sanderos, Socolouios, Pouodouios, & mille alios. qui cùm egregiè ſuo munere, ſuaq; legatione functi, pro Chriſto fuiſſent, & pleriq; etiam vſq; ad ſanguinem reſtitiſſent; quos vos igne,ferro,laqueo, equuleo, omni ſuppliciorum & crudelitatum genere laceratos obtruncatis ; & his præterea calumniis oneraſtis, quaſi quam profitebantur fidem, eam non ob amorem Chriſti, aut veritatis ſtudium, ſed ob Papæ metum, ob cenſuum,redituum, Epiſcopatuum, & id genus amorem tuerentur; Viſum eſt viciſsim Domino, nouos homines ſuſcitare, ſine re, ſine ſede, ſine Epiſcopatibus, ſine Abbatiis, ſine pera,& gladio: inermes,incomitatos, viles in oculis ſeculi: nil timentes niſi Deum, nil ſperantes,niſi à Deo, qui mortem pro Chriſto lucrum putarent: occidi poſſent, vinci non poſſent. quorũ ſocietas eſſet, vt Ioannes in ſua Epiſtola loquitur, cum Patre & Filio eius

 IESV

IESV CHRISTO, eosq́ʒ ceu quaſdam auxiliares leuioris armaturæ copias, in medias Euangelicorum acies, in ipſa veſtra viſcera immittere. quæ vos in omnibus orbis Chriſtiani partibus, quas veneno veſtro infeciſtis, Germania, Gallia, Anglia, Scotia, Polonia, Bohemia, Vngaria, Suetia, telis verbi Dei conficerent. veritatis ſpicula intorquerent, in veſtris ciuitatibus; in oculis veſtris vobiſcum viuerent: vbiq; vobis etiam inuitis, & nolentibus occurrerent: nec ſolùm voce & calamo, ſed etiam aſpectu ſilentioq́ʒ ſuo, veſtræ vos perduellionis, & rebellionis admonerent. & illud quotidie, quod olim veſtri ſimilibus hæreticis Auguſtinus, occinerent; Quod Dominus in cathedra vnitatis, poſuit doctrinam veritatis. Cathedrã autem vnitatis in ea collocatam oſtenderent, quæ caput eſt orbis, vrbe Roma, cuius fidem, vt apud Hoſium legitur, Apoſtolica voce laudatam eſſe ſcimus, in qua perpetuò conſeruatam eam fuiſſe, quæ eſt ab Apoſtolis, traditionem refert Irenæus: cui totam doctrinam Apoſtolos vnà cum ſanguine ſuo profudiſſe Tertullianus aſſerit. ad quam acceſſum habere perfidiam nunquam potuiſſe, teſtatur Cyprianus. quam ita ſemper incorruptæ Patrum doctrinæ fuiſſe tenacem, vt quoties Romana fides diceretur, Catholica intelligeretur, ex his quæ ſcripſerunt, Hieronymus & Ambroſius, didicimus. in qua ſemper Apoſtolicæ cathedrę viguiſſe Principatum narrat Auguſtinus. quàm hæretici fœtoris ſemper expertem permanſiſſe, nec vnquam in ea, qui contrarium ſentiret, ſediſſe; quin potiùs Apoſtolicam gratiam inuiolatam cuſtodiuiſſe teſtatur Theodoretus. ad quam propterea de fidei cauſis iam inde ab ipſis Apoſtolorum temporibus, nunquam non relatum fuiſſe, qui ſeculis aliquot fuit poſterior Bernardus aſſerit. quod ibi potiſsimùm ſarcita iri damna fidei, ſpes foret, vbi fides non poſſet ſentire defectũ. Idq́ʒ etiam inuitis & reluctantibus vobis, ipſis inferni portis frementibus, tanto cum fructu vtilitateq́ʒ faciunt; vt

omnis

omnis iste, quem fabricare orsi estis, Satanismus, in patria præsertim nostra, animam agere, & extremã partem deficientis Spiritus retinere videatur. Dicentibus Heluetiis; Fides Luteri iam vltra Rhenum periit: dicentibus Anglis, & vltra mare, Gallis, & vltra Alpes; Polonis, & vltra Istulam: Vngaris, & vltra Danubium. Dicentibus Italis, non transiit montes: dicentibus Hispanis, nec Pireneos. Caluinismus enim velut nouus Iupiter successit, & garrulum Luterum, velut vetulum Saturnum explosit: sed & ipse iam nutat, & Trideismus exulat. His porrò omnibus extremam mortiferam plagam Ateismus intentat. Vnde apparet, ô Euangelici, Christum non esse vobis propitium, qui ne defensus quidem (hoc enim agere vos fingitis) vos defendit. Quæ rerum conuersio sine pietate & prudentia Antagonistarum, & sine vitę sanctimonia expectari certè, sperariq; non poterat. De quibus quia quæris, quænam sint ista, vt tantum bonum orbi Christiano importauerint. Respondebo tibi. Paternus affectus laborem non metuit.

Scias velim Societatis huius primum ac præcipuum esse institutum; Hęreticos ab erroribus, Catholicos à malis moribus, Gentiles à falsis de Deo opinionibus reuocare, atq; ad vnius veri Dei cultum pietatisq; studium ardentiùs complectendum adducere. Id autem vt efficaciùs præstent, verbo se prius vitæq; exemplis in suis contuberniis instruunt, diligenter enim prius omnia discunt; antequam doceant. Vitę sordes lachrymis quotidie & oratione eluunt: carnis cupiditates comprimere, atq; sub rationis imperium subiungere contendunt, ieiunio, cilicio, humi cubatione, Dyamastygosi & id genus aliis carni repugnantibus exercitiis. Hinc sese totos ad rerum diuinarum contemplationem transferunt. in qua quò magis exercentur, eò magis hæc quæ vidẽtur omnia, opes, honores, vitæ commoditates, vt fumi vmbram, vel sicut Paulus loquitur, vt stercora reputant. Quò magis autem

autem omnia istiusmodi contemnunt; hoc magis in solius Dei amore exardescunt: hoc libentiùs meditationibus vacant. quas rectè quispiam conflictum esse, dixerit sine sanguine. Quem autem quis amat, omninò cauet ne vlla vnquam ratione offendat. Inde fit; vt in custodia sui ipsius vigilantissimi sint, horasq; omnes auarissimè seruent. Manè, diuina in se, & in genus humanum beneficia recognoscunt. Meridie, & vesperi exactissimam, cum animo suo rationem ineunt, quid horis singulis egerint; omnibus vestigiis accuratissimè scrutantes, si quæ illicita desideria mentem inuaserunt: si diutius hæserunt, si consensum extorserunt: si etiam voluptatem attulerũt. Ipsam deinde linguam ad iudicium aduocant, si quid loqui pro Dei gloria omisit, si quo verbo proximum læsit, si quempiam calumnia oppressit, si tacenda dixit, aut dicenda tacuit, hinc manus & opera excutiuntur. Porrò si quæ macula depræhenditur, dum paruula est, ad petram allidítur, lachrymarum balneo eluitur, Cataplasma confessionis applicatur, & vix in alteram horam medicina reseruatur. Ad eum modũ disposita vitæ ratione, compressisq; carnis cupiditatibus, animi culturam adhibent seq; in diuinorum librorum, Sacra scilicet scriptura, Sanctorumq; Patrum lectione, & meditatione penè incredibili studio, & contentione exercent, volentes esse parati, iuxta Pauli præceptum, rationem reddere omni poscenti, de ea quæ in illis est fide. Postquam autem caro rationi, ratio Deo subesse atq; obtemperare didicit, ab his qui præsunt, in vineam Domini emittuntur, atq; ad operas distribuuntur. Non enim in sola contemplatione: nec in sola actione vitæ summam sitam putant: Sed quo Dei gloria, quo salus proximi, quo vocat Ecclesię necessitas, siue horum alterum, siue etiam vtrunq; adhibent. Alius itaq; cõfessionibus pœnitentium excipiendis vacat: alius Sacramentis distribuendis, alius ægrotorum & debilium cura destinetur; alius in agone positos consolatur, alius in xe-

nodochio

nodochio languentes curat: alius è carcere vinctos liberat, dissidentes conciliat, vagantes per vrbium vicos ad templa congregat, per exiguas villulas & deuia oppidula Catechismum & doctrinam Christianam prædicat, egentes opulentis commendat. Alij sunt vicissim qui refutandis hæreticis operam nauant, in medias sese Hæreticorum acies proijciunt, & omnia simul & faciunt & patiuntur, vt Christi Dei nostri nomen glorificetur, concionando, scribendo, disputando. Aliis non satis est orbis iste, his nostris oculis obiectus, & his calcatus vestigiis; Oceanũ vniuersum emetiuntur, nouas gentes, ignota orbi nostro Regna & Imperia, in vltimis terrarum partibus scrutantur, quibus Deum verum annuncient. nulla deniq; est orbis vniuersi ora, sedes, locus, inter Christianos, Machometanos, Hæreticos, Ethnicos, quo non fuerit sonus Iesuitarum, *Christi* nomen prædicantium, exauditus. Non remoratur eos Tyrannus, non impedit Oceanus (& qui maior Oceano murus?) persecutor non deterret, percussor non frangit, quominus vbiq; Dei annuncient voluntatem. Quam tu, sat scio, pertinaciam, & zelum non secundum scientiam appellabis. Sed si tibi Dominus aliquando Spiritum humilitatis, quo omnes destituuntur Euangelici, dederit. Dabit autem, si in recta fide nihil hęsitans postulaueris; iudicabis profectò, nil nimium esse graue amanti. Cæterum non est difficile diuinare, quid malles. Illa tu studia hymnis chorealibus efferres, in quibus ætatis tuę florem contriuisti. In illis tu mensis & occupationibus Iesuitas videre velles, in quibus nil agitur, quod foras proferendũ sit: vbi diurnę nocturnęq; perpotationes πάταγῳ τε κ' ἀλαλήτῳ σκυθικεῖς peragũtur, in quibus te videre possẽt, vt Anacreon loquitur;

Iuuenem in scyphis valentem:
Minimè in scyphis pauentem:
Lepidum in scyphis choreuten;

cytaraq;

Cytaraq; concinente
Temulenta verba fundentem.

Vbi alius inter manus è conuiuio tanquam è prælio auferatur, alius tanquam occisus relinquatur, alij fusi sine mente, ac sine vllo sensu iaceant. quiuis vt cum aspiceret; non ingenuorum conuiuium, sed Orsensem aut Grunevaldensem cladem & pugnam videre arbitraretur. Sed solenne est, iis qui in amore & voluptatibus adolescentiam suam collocârunt, hanc etiam vitam, atque hæc studia dilaudare.

Quod ad iuuentutis institutionem attinet, quam bonis artibus & moribus imbuendam susceperunt. Si dixero; quòd Spiritus sanctus huius consilij & cogitationis initium Societati attulit, non ero similis tibi mendax. Maiorem quippe curam, ait Augustinus, adhibere oportet, in educatione; quàm in procreatione liberorum. Non enim fœlicitas est habere filios, sed bonos habere. Plato quoq; nil accuratiùs admonet; quàm optimam, ac diligentem puerorum institutionem, ex qua vna salus pēderet Rerumpub. Magistratus enim optimos haud posse fieri, nisi ciues viri sint optimi. ex quibus Magistratus creantur. Viros porrò nunquam fore tales, nisi adolescentes, puerique tales sint. Quamobrem etiam nutrices monuisse dicitur, vt ne turpes ac friuolas fabellas pueris occinant, ne illorum animos statim ab initio, stultitia, & corruptis imbuant moribus. Plutarchus etiam paterna putat appellatione indignos, qui plus studij ac temporis ponunt in comparandis pecuniis, quàm in filiis quibus pecuniam relinquunt, ad virtutem effingendis. neq; hoc aliud esse, quàm magnam calceorum sedulitatem habere, pedem verò ipsum paruifacere. Cicero nullum munus Reipub: afferri maius posse testatur, quàm si doceamus atq; erudiamus iuuentutem, iis præsertim moribus atq; temporibus, quibus ita prolapsa est, vt omnibus opibus refrenanda, atq; coercenda videatur. Certè D. Paulus

Timotheum

Timotheum suum hoc quoq; nomine commendat, quòd ab infantia sacras litteras didicerit. Hieronymus verò tantus Ecclesiæ doctor, non erubuit & docere & scribere de Pacatulæ infantulæ educatione, deq́; filiæ institutione ad Lætam. Facilis est enim ab improba vita ad improbam fidem transitus. vnde & Paulus loquitur, quòd multi repellentes bonam conscientiam, naufragauerunt à fide. Et alibi: Radix omnium malorum est cupiditas, quam quidam appetentes errauerunt à fide. Sapiens quoq; testatur, quòd in maleuolam animam non intrabit Spiritus sapientiæ, nec habitabit in corpore subdito peccatis. Spiritus enim sanctus disciplinæ effugiet fictum, & auferet se à cogitationibus quæ sunt sine intellectu. Vnde fit, vt insignis ille orthodoxæ veritatis vindex Athanasius, vitam prauam, parentem seu anteambulonem hæresis appellarit; Basilius gradum ad infidelitatem. Bonam autem conscientiam, vbi mala sedem occupauit, aut temperantiam vbi cupiditas imperium obtinuit, quàm sit difficile animis hominum inserere; tu fortasse non nosti, qui in hoc contentionis genere vestigium nullum posuisti. sed norunt hi qui quotidianum certamen, cum carne, mundo & sanguine suscipiunt. Longo tempore, ait Augustinus, magnis viribus, diuersis artibus opus est, vt persuadeatur superbis, quanta sit virtus humilitatis, vt persuadeatur cœcis, quanta sit gratia lucis: vt persuadeatur ebriis, quanta sit virtus sobrietatis. Adolescens enim, ait Salomon, iuxta viam suam ambulans, etiam cum senuerit non recedet ab ea; & Salomone vetustior Iob; Ossa, inquit, eius implebuntur vitiis adolescentiæ.

Visum itaq; est Spiritui sancto tam pios excitare Sacerdotes, vt exemplo; tam doctos, vt & verbo iuuentutem erudirent: talemq́; animam formarent, quam inhabitare Spiritus sapientiæ non dedignaretur. Prior est, ait August: in recta hominis eruditione, labor operandi, quæ iusta sunt; quàm voluptas intelligendi quę vera sunt. Sed

 ea de re

ea de re nulla fortasse inter me & te controuersia est. Volui tamen partes earum occupationum attingere, quibus distinentur Iesuitæ, quamq; magna ratione adducti sunt, vt instituendæ Iuuentutis in timore Domini curam susciperent. teq; eadem opera, & quinam sint isti viri docere, & quænam sit eorum pietas, vitæq; sanctimonia, ob oculos ponere. Si mihi non credis, testes producam Romanos Pontifices, quos si Christi vicarios putas (id enim valde dubito) decretis eorum acquiescas necesse est.

Paulus tertius Pontifex Maximus, cùm Institutum Societatis breui formula compræhensum legisset, vehementer illud approbauit, & in eo Spiritum Dei inesse testatus est, seq; non tenues fructus sperare, neq; exiguas ex tam exiguo tenuiq; principio vtilitates ad Dei Ecclesiam peruenturas expectare. quamobrem etiam illud Apostolica sua autoritate Anno 1540. approbauit.

Iulius verò tertius ipsam etiam formulam litteris suis inseruit, recepit, & approbauit, quam hic libet inserere. Quicunq; in Societate, quam IESV nomine insigniri cupimus, vult sub crucis vexillo Deo militare, & soli Domino ac Ecclesiæ ipsius sponsæ sub Romano Pontifice Christi in terris vicario seruire, post solenne perpetuæ Castitatis, Paupertatis & Obedientiæ votum, proponat sibi in animo, se partem esse Societatis, ad hoc potissimum institutæ, vt ad fidei defensionem & propagationē, & profectum animarum, in vita & doctrina Christiana, per publicas prædicationes & lectiones, & aliud quodcunq; verbi Dei ministerium, ac spiritualia exercitia, puerorum ac rudium in Christianismo institutionem. Christi fidelium in Confessionibus audiendis, ac cæteris Sacramentis administrandis, Spiritualem consolationem præcipuè intendat, & nihilominus ad dissidentium reconciliationem, & eorum qui in carceribus, vel in hospitalibus inueniuntur, & ministerium ac reliqua charitatis opera, prout ad Dei gloriam & commune bonum expe-

dire visum

dire visum erit, exequenda. gratis omnino, & nullo pro suo in prædictis omnibus labore, stipendio accepto, se vtilem exhibeat, curetq; primo Deum, deinde huius sui Instituti rationem, quæ via quædam est ad illum, quo ad vixerit ante oculos habere, & finem hunc sibi à Deo propositum totis viribus assequi. vnusquisq; tamen secundum gratiam sibi à Spiritu sancto subministratam, & vocationis suæ proprium gradum, &c.

Gregorius quoq; XIII. Anno 1584. apertè confitetur, non immeritò fuisse ab antecessoribus suis Romanis Pontificibus multa huic Societati concessa, ob egregias, sic enim loquitur, virtutes, & dona diuinitus elargita, cùm illius finis pręcipuus sit, Catholicę Religionis defensio ac propagatio, animarumq; in Christiana vita & doctrina profectus. tùm etiam proprium esse gratiæ eius vocationis testatur, diuersa orbis terrarum loca, ex Romani Pontificis per Præpositos generales directione peragrare, vitamq; in quauis mundi parte agere, vbi saluandarum sua opera animarum copiosior prouentus ad Dei gloriam speretur. His tu profectò si fidem non habebis, ego cur te Christianum putem, non video.

Sed adhuc quæris; *Quæ sit Iesuitarum prudentia.* Id equidem rectius ab Euangelicorum ministris, vel à Mexicanis & Iapponensibus Bonziis, vel à Turcicis vel Scyticis Caddis & Muleammanis quæsiuisses. Dixissent illi tibi, quod consilij genus adhibeant; quaúe prudentia & solertia vtantur Iesuitæ, cùm in mediis Euangelicorum & Paganorum vrbibus, cùm in oculis & auribus infestissimorum Principum, Christi Dei nomen intrepidè prædicant: Christi crucifixi signa statuunt: cùm quos illi Deos colunt, esse Dęmonia ostendunt: cùm Idola, cùm aras impias, euertunt: cùm templa Deo viuenti erigunt: cùm Reges sacro Baptismate tingunt: cum Bonzios idolorum ministros sub suaue Christi iugū subiiciūt. Sed ad nostra veniamus. Quære ex tuis Superintendentibus, & scho-

larchis, vtrum lynceos oculos, aut emunctas nares habeant Iesuitæ; cùm artes eorum omnes, dolos, fraudes, technas, laqueos, & quas animis hominum fodiũt foueas depræhendunt. Qua putas solertia opus habebant, cùm Augustæ Vindelicorum (quam quidam vestrum nouam vocare Bethlehem propterea non dubitat, quòd in ea natum & approbatum sit quintum hoc Euangelium, quod Augustanam Confessionem vocatis) sedem figerẽt. cùm illam ipsam Augustanam perfidiam pro concione damnarent, collegia erigerent, adolescentes instituerent, vestris Magistris & Ministris intrepidè vbiq; occurrerent: cùm animo vinci nescio, ad certissimam mortem in intimam Angliam penetrarent: cùm inuicta mente ante Præsides & tyrannos starent. & Christum Dei viuentis, & sponsam eius Romanam Ecclesiam, Romanũq; Pontificem Christi vicarium, ad ipsos laqueos & eculeos semiuiui & semiusti confiterentur. Qua prudentia sedem Ratisbonæ fixerunt, Halberstadium, Erfortum, Magdeburgam; in ipsam etiam pene deploratam Scotiam, & alia permulta hæresi inquinata loca, mucronibus infesta, & non nisi mortis contemptoribus peruia penetrarent, & Euangelicos omnes Christi inimicos, & Ecclesiæ Dei perduelles & libenter & liberè pronunciarent. Cùm deniq; in Ægypto, in monte Sina, in ipsa vrbe Constantinopolitana, Dei summi voluntatem, omnibus inuitis Saracenis & Mamalucis annunciarent & annunciant. Res tantę Iesumastix, non casu & fortuna, sed mente firma, consilio solido, diuina prudentia gubernantur. non prudentia carnis, quam tu solam sapere forte putas; sed prudentia, quam timor Domini inchoat, amor perficit.

Ais deinde: *Non tam benè refert simia simiam, nec ouum ouo, nec lac lacti tam simile est; quam Monachus Iesuitæ; & Iesuita Monacho.*

Profectò, si fatuo delectari vellem, non esset mihi longius abeundum. Te riderem. Sed miratur alicubi Plato, qui fieri possit; vt aliquis in his superbè sapiat & glorietur, in

tur, in quibus nondum quicquam sapit. Tu quid sit Monachus nondum sapis; & tamen de Monachi nomine tibi delicias facis. Vide ne tua infantia, non scriptorum calamis, sed pedissequorum sibilis explodatur. Nam si quicquam vnquam, vel de Antonio, vel de Paulo, vel de Basilio, Augustino, Bernardo, & aliis sanctissimis Monachis auditione accepisses: si Chrysostomum de laudibus vitę monasticæ, si eam Homiliam, quam de Regis, & Monachi comparatione conscripsit, & Cromerus noster è Græca Latinam fecit, saltem inspexisses; si scriptores innumeros, & Doctores Monachos dilaudantes cognouisses; in Monachi nomine ita, vt facis, non luderes. Si tua inquam mater esset Ecclesia Romana, quod tibi verbum paulò ante, nescio quo modo excidit; si tu eius esses, vt videri vis filius, Monachorum appellationem probri loco non duceres. At tu præ stupore non consideras; quòd cùm Iesuitas Monachis facis similes; Paulo, Antonio, Augustino, Basilio, nolens volens similes facis. Vide quã sit potens veritas, & da honorem Deo. Etiam per hostiũ veritatis, iugula cùm ille vult erumpit, nec magis quidquam timet, quàm taceri, oditq; mores. Sed ego

Non dicta tanti ponderis tua æstimo,
Mortalis, vt perennia Deorum queas
Temerare iura, insculpta mentibus hominum.
Non hæc heri aut sunt nuper admodum ædita.
Vixere semper quoq; tempore cœperint,
Scit nemo

Quoniam autem conuitiorum tuorum semper incipit ex fine principium: manum tibi porrigã, vt ex isto quoq; cœno pedem extrahas. Dicam ego tibi, quid sit magis etiam inter se, quàm ouum ouo, & lac lacti simile. Tu & tui Euangelici. Paganis & Machometanis longè estis similiores, quàm Monachus Iesuitæ, & Iesuita Monacho. In hoc enim Iesuita Monacho similis est, quia Castitatem vouit, Paupertatem suscepit, Obedientiam promisit: at in habitu

in habitu cultuq; corporis differunt. Cæterum Euangelicus omnis, siue sit Luterista, Caluinista, Trideista, Anabaptista. siue cuiuscunq; tandem sectæ discipulus, nulla prorsus in re, à Pagano & Machometano dissentit. Blasphemat Paganus Christum Dei viuentis, blasphemat & Trideista: Ridet ille Baptismum; ridet & Anabaptista: Fabulam reputat Eucharistiam; reputat & Caluinista: Imagines ille reprobat; reprobat & comminuit Luterista. Sanctorum inuocationem ridet Paganus; ridet & Euangelicus. Machometus sacras Imagines deleuit, & Mechensium quoq; ciuium suorum idola Aleth & Tagot comminuit; & Euangelici Christi crucifixi, omniumq; Diuorum imagines aboleuerunt. Machometus nullum ferre iudicem voluit suæ doctrinæ; prohibet etiam ne sui discipuli, Iudæos aut Christianos iudicare de fide patiantur; idem faciunt Euangelici. Machometus diem Veneris vt diem Dominicum haberi voluit; ita Euangelici. & inter eos Lutherus, diem Dominicum Paschæ, in alium diem voluit immutari, & Carolstadius nullum alium diem præter Sabbatum esse in honore voluit. Machometani non circuncidunt, nisi septem aut octo annorum pueros; Euangelici etiam adultiores vix baptisant. Mahometus Polygamiam docuit; Euangelici, Anabaptistæ liberaliter exequuntur. Hecerus enim tredecim vxores habuit: & Regiomontanus quidam è Carnifice minister, septem viuas in diuersis locis vxores aluit. Machometus vt suis piam in speciem vitam commendaret, negabat aliena cuiquam prodesse opera; Lutherus & cum eo totus Euãgelicorum cœtus, non modo Sanctorum negat opera aliis vtilia; sed nostra propria omnia facit peccata. Machometus sacrorum & religionis suæ, quasi quosdam Antistites assignauit, Muphtios, Caddeos & Talimeanos; Euãgelici sacrorum curam & ministeria omnibus in vniuersum communia esse volunt. nec, vel vilissimos cerdones, pelliarios, vespillones, lenones, imò nec ipsas fœminas ab

nas ab ea repellunt. Machometani Christianos faciunt impios; quòd Christum Deum suum ederent: Euangelici nos appellant θεόκτονας, siue Deicidas; quòd Dei filium deuoramus. Summa est. nec ouum ouo, nec lac lacti, ita simile est, vt Euangelicus Machometano: & Machometanus Euangelico.

Quod ais: *vultum eos ad decipiendos homines habere accommodatũ, os in latebris Iesuiticis compositum; oculos & totius corporis habitũ, atq; ipsam rationem ad simulandum & dißimulandum accommodatam.*

Deus bone, quàm ineptus es, quàm tuiipsius amans, sine riuali. De saxo scilicet, in crucem. Pudoris exitium. Iam mare haud est mare. Tu mare mendaciorum acerrimum. Omnibus, vt video, sanctitatibus bellum indixisti. quando Modestiam, Temperantiam, Grauitatem, os non garrulũ, oculos non vagos, incessum minimè præcipitem, & orationem maturã, conuitio & repræhensione dignam putas. An eos esse tuis ministris Euangelicis similes malles; qui non solum esse, sed etiam videri volunt impudentissimi, sicut à Smidelino factum in comitiis Vormatiensibus legimus; vbi Lutheri verbum è loco superiore, cum sago & manica picturata, & venatorio cultro ad latus prædicabat. Sed domum te reducam. Vilnæ habebatur Zuingliana Synodus ante triennium. Ibi vnus ex Synodi ministris, in platea quadam vltra pontem Bernardinorum, à lictoribus castrensibus in adulterio captus, & in alieno habitu in arcem perductus est. Vis aliquid lepidum de fratribus vestris Anglicis Euangelicis audire. Tam sunt proiecti pudoris; tam sunt amici Castitatis & continentiæ; vt eos non pudeat mulieres pro concione ad libidinem deligere. Cathedras enim ascendunt, modo non meretricia veste induti, lotiq; vnguentis, comptiq; crines. & vt forma placeret; oculos illiti. nec solùm ornatu, & subcrispo capillo; sed impudentia quoq; mulieres imitantes, libidineq; calescentes, vagis oculis circumspiciunt; vasaq; sibi necessitatis (sic

enim

enim appellant) in ipsis templis assignant. Sed nec per vrbium vicos & plateas vnquam transeunt; quin illis vbiq; delecta sit ad libidinem mulier. Accipe exemplum, & iniurato crede. Lecta est ante paucos annos in tribunali Londinensi schedula per quendam ministrum, iudici Regio; sed per errorem porrecta, (aliam enim ad causam pertinentem offerre decreuerat, quam in eodem sinu gestabat) in ea cuidam mulieri narrabat, quam ardenter in illam, dum concionaretur exarserit; quàm libenter oculos ad eius formam adiecerit. & id genus amores suos prædicabat, atq; ad libidinem sollicitabat. Huius autem lasciuiæ vehementer puduit Regiæ potentiæ administros, nisi quod ita iam peruulgata est ministrorum impudentia; vt nullus esse locus animaduersionis videatur. Qui fit ergo, mi Actor, vt quam tui similes Euangelici in suis ministris modestiam & grauitatem requirunt, tu eam in Catholicis Sacerdotibus reprehendas! Si argumento est Iesuitas ob vultus, & vestis modestiam Sycophantas esse; tu, & Ministri vestri, qui sub crispo capillo, pictura ta manica, gladio ad latus, vultu, vesteq; vtimini penè muliebri, prostituti pudoris homines censeamini necesse est.

Quòd eos in Dei Sanctorumq; cultu imitari dicis superbas, stultas, atq; impudicas mulieres, quæ splendidius vestiri volunt quàm honestæ matronæ. & ea ratione oculos spectatorum in se conuertere, ac eorum cupiditates inflammare. Mome maledicentissime, putas te crepidam Veneris Praxitelianæ damnare? Si Deum amares, si maiestatem diuini numinis & quotidiana in genus humanum beneficia cum animo tuo reputares; nullus vnquã tibi cultus, nullus ornatus, nullus splendor ad honorem Dei collatus, satis esse magnus videretur. Sed tua superbia ascendit semper. In cœlum enim os tuum ponis: Deum Patrum nostrorum per latus Iesuitarũ reprehendis, qui tabernaculum byssinum, vestes purpureas, templum cedrinum, vasa aurea, quadrangulum præcioso lapide distinctum; Sardio, Topazio, Smaragdo, Carbunculo

parari ad

parari ad honorem suum præcepit. Dauidis quoq; autoritatem eleuas, qui sibi laudi gloriæq; duxit, quod decorem domus Dei dilexerit. & Paulo notam iniustam inuris, qui omnia in Ecclesia Dei fieri vult ordinatè.

Quod Iesuitas Gabaonitas vocas. Insatiabilis est maledicendi cupiditas. Sed hîc quoq;, crede mihi, causæ tuæ sanguinem mittam. Nimis infans es in rebus Euangelicorū tuorum. Dicam ego tibi ex illorum sententia, qui sunt veri Gabaonitæ; Luterani & Caluiniani. Cum enim Trideistę surrexissent, (quorū in patria nostra Prothomagister Gregorius, Paulus Brzezinensis Valentini Gentilis discipulus extitit) accusareq; Luteranos simul & Caluinianos cœpissent, quòd quendam Deum Trinitatem colerent; quòd ὁμοούσιον adorarent, quòd personas in Deo, naturas, Substantias, Hypostases, processiones & emanationes præter scripturam & contra scripturam fingerent. Illi verò ipsa nomina his ipsis verbis scripta, ostendere accusatoribus suis in scripturis Canonicis non possent; ad Patres, Concilia, antiquitatem, vniuersitatem, receptum in omni Ecclesia sensum & consensum recurrebant, & illorum authoritate fidem Trinitatis defendebant. At Trideistæ; Vetusti sunt (dicebant) isti panni, quos vos primi lacerastis in aliis articulis fidei. Gabaonitarū sunt isti exoleti sacci, vtresq; obsoleti, & lacerata iamdudū calciamēta.

Quod Germaniæ incendium: Antuerpiæ direptionem: Angliæ Reginam veneno & insidiis petitam: Scotiæ Reginam indignißimo mortis genere sublatam Iesuitis tribuis: quasi omnibus in locis motus excitauerint, claßicumq; cecinerint. Tua sunt hæc, mi adolescens, non veritatis verba. Sed soluam & hoc. Graue est debere cui nolis. Accipe; Germaniam Lutherus & Pacimōtanus perturbauit: Galliam Caluinus & Beza, Flandriam Spangenbergius, Angliam Martyr & Bucerus, Scotiam Buchananus, Transyluaniam Blandrata, Poloniam Stancarus & Sarnicius. Si isti Iesuitæ fuerunt & non Iesuitarum hostes, & persecutores teterrimi; hoc primum erit in

omni tua actione verum verbum, quod dixisti. Ferendo, non inferendo iniurias ista Regna peruaserunt Iesuitæ. nec solum eam vim timuerunt nunquam, quæ ad corpus vitamq́; peruenit; sed nec eam quæ periculo mortis iniecto, animum formidine perterritum loco sæpè, & certo de statu dimouet. Non eos, crede mihi, rotæ vestræ, non radij, non vngulæ, non rotabula, non lebetes, non Catastæ, non Catapultæ, non frixoria, non digitoria, non pugillaria, non manus ferreæ, non subulæ, non succensoria, non ollæ æneæ, non sartago, non cruces, non scorpiones, non gladij, non equulei, non mille crudelitatis & acerbitatis genera (nil enim in vestra persecutione defuit, quod vel auribus, vel oculis posset terrorem incutere, quę in theatro crudelitatum vestrarum, Liber Antuerpiensis ostendit) retardare potuerunt, quo minùs in obseruatione fixi consilij perdurarent, Deiq́; vobis annunciarent voluntatem. Et tamen vobis vim fieri vociferamini, cùm vbiq; ita eos enecatis, non odij solùm, sed etiam ludibrij causa. vt & spatium crucibus deesse, & corporibus cruces videantur. Crocodili sunt istæ lachrymæ. Tollat te, qui non nouit.

Progrederis longius, & sapientißimum ac fortißimum Regem Stephanum ijsdem Gabaonitarum (Iesuitas intelligit) procellis & fluctibus ita abreptum vociferaris, vt nisi postea consiliũ & moderationem adhibuisset, cum Riga nobis & Rege Suetiæ, aut certè Daniæ bellum fuisset susceptum.

Aiacem te mente motum dixeram, futurum putans vt odium tuum in vniuersam Christi Ecclesiam solis Iesuitis flagellandis exsaturares; nunc te vocare ad pileum video etiam Reges. Fortè, sicut Aiax inter Græcos arietem vt Vlyssem; sic tu inter orthodoxos, Regem tibi Stephanum, vt magni Gregis Ducem, calumniis & contumeliis vexandum suscepisti. Quo nomine vereor qui te non amauerit, ne lutulentum suem. qui etiam oderit, ne Cerberum tricipitem putet. Durum quod dolet vt non doleat. ita tibi libet, cum omni mortalium genere volutari, ita

tari: ita volupe eſt ad omnia adlatrare. quamuis non eſt hic latratus; ſed morſus. Non queo diutius linguæ tuæ procacitatem tolerare. Ipſe quoq;

Iupiter, linguæ petulantis odit
Glorias.

Quamobrem vt Homerus loquitur;

Σοί δ᾽ ἐγὼ ἀντίος εἶμι καὶ εἰ πυρὶ χεῖρας ἔοικεν·
εἰ πυρὶ χεῖρας ἔοικε, μένος δ᾽ αἴθωνι σιδήρῳ.

Tibi ego contrarius vado & ſi igni manus ſimiles eſſent:
ſi igni manus ſimiles eſſent, robur autem ardenti ferro.

Tu furiis abreptus: tu fluctibus obrutus: Tu procellis implicatus: Tu Megæræ facibus accenſus; Tu Cacodæmonis audacia armatus, audes notam incogitantis minimeq; meditati conſilii ei Regi affingere, cui orbis vniuerſus iſto noſtro ſeculo primas ſapientiæ & fortitudinis partes tribuit? Audi Socolouium eius Academiæ, pro qua te pugnare ſimulas, olim alumnum & profeſſorem; nunc vniuerſæ patriæ præcipuum ornamentum, de Rege Stephano quaſi omnium ore loquentem. Fuit ille in Eccleſia Dei pluſquam ſacerdos: in Repub. pluſquam Rex: in exercitu pluſquam Imperator: in acie pluſquam miles, in iudicio pluſquam Iuriſconſultus: in dicendis ſententiis, pluſquam Senator: in aduerſis ferendis, pluſquam vir: in publica tuenda libertate pluſquam ciuis: in amicitiis colendis pluſquam amicus: in conuictu, pluſquam familiaris: in venatione pluſquam Leo. Si ſacerdotem procellis abreptum, ſi Regem fluctibus oppreſſum, ſi Imperatorem timidum; ſi Senatorem, conſilij inopem; ſi virum, viribus carentem, Regem Stephanum putas; non contendam cum tua pertinacia. Faciliùs enim te, quiſquis ſapit à dæmone obſeſſum iudicabit, quã Regem Stephanum, manu & conſilio fortẽ negabit. Vtinam autem in animos minus obſtinatos optimi Regis conatus incidiſſent. Rebellionis periculum denuncias, ſi ſedem Ieſuitæ Rigæ fixiſſent. Sed quid quæſo te? Ieſuitæ Gedani fue-

dani fuerunt, cùm Euangelici arma parricidialia in illum ipſum Regem & dominum ſuum cœperunt? Quis ad eos Ieſuita, quis Monachus facem in ciuitatem intulit? Quis Epiſcopus ad rebellionem armauit? Id quidem tu non ſolum de Sacerdote, ſed ne de vllo Catholico homine affirmare poteris, etiamſi ſis impudentiſsimus. Euangelici fuerunt & qui ſuaſerunt, & qui bellum ſuſceperunt. Nec enim fieri poteſt, *Vt Deo rebelles, Regi sint fideles*. Aiunt Hoſium Cardinalem ſæpè dicere ſolitum: Qui non eſt Papiſta; non eſt Regiſta. De hæreticis dixit olim Martianus, nõ de Catholicis, quòd malè parent Regibus ſuis. Catholici Petro præceptore, & bonis obedire conſueuerunt & diſcolis. illorum bonitate ad conſolationem vtuntur; iſtorũ peruerſitate ad probationem. pro vtriſq; Deum deprecantur. Quis Ieſuita Albertum in Pruſsia Principem in Regem Sigiſmundum primum armauit? Quis Archiepiſcopum Rigenſem in Sigiſmundum ſecundum incendit? Nonne Euangelici Magiſtri & miniſtri? Quis turbas Derpati ſuſcitauit? Quis Moſcos ad illius obſidionem, atq; ad totius Liuoniæ vaſtationem è propriis ſedibus exciuit? Nonne Wittembergenſis ille pellio ſcelerati Magiſtri Lutheri peſsimus diſcipulus. Non Ieſuitarum illa ſunt; ſed Euangelicorum Epiphonemata: Euangelium ſitit ſanguinem. Et illud; Venit tempus, cùm ſacrificium Deo placatum fiet ex capitibus Monachorum bibere. Addam aliquid de Scotia. Miniſtri fuerunt Hæretici, non Ieſuitæ Catholici, qui Regem & Reginam domi conſilio, foris; omnibus caſtris & armis oppugnarunt, qui publicè decretis eorum in foro Edenburgenſi reſtiterunt. Vis nomina ædam? Robertus Pontus, & Gualterus Bacanquelus à Iacobo Lauſonio irritati. Miniſtri fuerunt in Flandria toti terrarum orbi conſpiciendi, qui legitimæ poteſtati reſiſtendum docuerunt. Miniſtri in Gallia, qui in cœdem Regis & Reginæ ſiccariorum manus armauerunt & audaciam aluerunt.

Scis quid

Scis quid factum de Riga, deq; Dantisco fuisset, si quid ibi Iesuitæ potuissent. Non ex triente aut quincunce, sed Regio suo iure Rex in eos vteretur. Non ex semisse vel dodrante, sed ex asse ciuitates illas possideremus.

Quòd tumultus Vilnenses, perturbationumq; procellas, & ciuium atq; nobilium concursum ad præliū cōmittendum, à Iesuitis suscitatas memoras.

Hoc nemo alius, Deum timens dixit vnquam, præter te. Sed video quid velles. Euāgelicis in Catholicos grassandi sæuiendiq; liberam potestatem; Catholicis ne proprij quidem tuendi capitis facultatem relictam, velles.

Ais deinde: *Conspiratione facta, cuius Iesuitæ autores atq; duces extiterunt, magna vi atq; impetu in eam domum irruunt (Catholici) quæ vna in tota vrbe monumentum antiquitatis extat Luteranis concessa, Rege atq; omnibus Senatoribus approbantibus.*

ἀτρείδη μὴ ψεύδε᾽, ἐπιστάμενος σάφα εἰπεῖν.

Atride (Homericum est) *ne mentiàris cum poßis vera dicere.*

O indolem impurissimam, (Modestè, non vt meritus es ago tecum adolescens. Nam si tibi tuiq; similibus Euāgelicis irascendum esset, non irascendum, sed insaniendum esset) vt animū fartum calumniis exonerare cupis? vt mentem mendacijs prægnantem excutere? Equidem ita promptus & acutus es, ad omnes calumnias omnibus vestigiis persequendas, vt abs te nil aliud expectemus, quàm vt affirmes Iesuitas in paradiso serpenti persuasisse, vt Euam seducerent: aut Pilato authores extitisse, Christum vt in Crucem ageret. Quæ est per Deum hæc tanta calumniandi libido? Quæ lacerandæ famæ cupiditas? quod intorquendarum calumniarum desiderium? Iam vereor, ne & Græcis adfuisse dicas Iesuitas, cùm Helenam raperent. Nimium sapis Monocule. Nimium sapere, nimium malum est. Si bonus patriæ tuæ ciuis esses; pacis amans & quietis Reipub. vulnera non refricares. Optima enim ciuilis belli defensio; obliuio est. Nemo catus furorem illum populi, nemo vim illatam, nemo flammas immissas probauit: legum & Regum vinculis ac legitimi

Magistratus autoritate cohiberi illa vestra audacia debuit, qua vobis fas iusq́ꝫ esse voluistis, ipsius Regni statutis prohibita conuenticula agere. Templum contra templum, altare contra altare, cathedram falsitatis contra Cathedram veritatis erigere. quam pœnam, vobis nouatoribus Regni statuta irrogant, iam diximus. Extat illa sancta Confœderatio Corczinensis, in qua sese Rex & Senatus & vniuersa Nobilitas obstringit, contra talem, siue tales insurgere ad eorum destructionem, qui errores hæreticales in Regno fouere aut manu tenere cuperent. Sed hoc iam ante dictum est. Si Rex, si Senatus, si Equites ad istorum destructionem insurrexissent; plebs non insurrexisset. Sed Sacerdotum est Dei aperire mysteria. Voluit hîc quoq; Dominus infirma mundi eligere, vt confundat fortia. Voluit ex ore infantium & lactentium laudem suam perficere. qui si & ipsi tacuissent, lapides locuti fuissent, aut suo se quisq; loco & ordine mouisset. Sic Dauidi à cæde Goliati reuertenti, non equitum turmæ; sed muliercularum agmina occurrerunt gratulantium & acclamantium; Saul occidit mille & Dauid decē millia. Sic Hierosolymam ingredienti Christo, non Principes Sacerdotum, non Scribæ & Pharisæi; sed pueri Hebræorum occinebant in via; Osanna filio Dauid. Benedictus qui venit in nomine Domini. Sed non est huius tempus sermonis, nec tu diuina potes per ætatis tyrocinium, mente & animo percipere mysteria. Non proiiciam Margaritas ante porcos. Tua hæc esse aio, non veritatis verba, istiusmodi fulmina à Iesuitico esse nomine profecta. Sed in eo quoq; vehementer erras, quòd nulla vnquam ante aduentum Iesuitarum talia pericula, ciuibus nostris acciderint. Infantem te dixi; nunc in patria hospitem, & peregrinum affirmo. Nam si ætates & tempora diligenti studio persecutus fuisses, quod dicis non diceres. Vbi gentium fuerunt Iesuitæ, cùm Academiæ Cracouiensis studiosi, in Luteranorum cuneos, in Ducali

domo,

domo, vt vocant, Deum blaſphemantes irruerant: cùm extincti Hæretici cadauer ad ſepulturam deportati excuſſerant: cum Arrianorum Synagogam vexauerant, libros impios diripuerant: cùm Euangelicorum cadauera exhumata eſcam volatilibus cœli obiecerunt. Hîc profectò effugium inuenies nullum, quàm vt ipſos Academiæ Cracouienſis Profeſſores flabella ſeditionum appelles, & earum quas ego commemoro, tu ignorabas turbarum & ſeditionum incentores. Sed ego te docebo adoleſcens: Neminem eſſe tibi putes amicum cui tu non es. Vos autem Euangelici cùm ſitis omnibus erroribus amici, non poteſtis non eſſe niſi ſolis non errantibus inimici. Miror profectò, ne etiam vngues à natura Leoni datos gaudeatis, vt offendant: manùs homini attributas doleatis; vt defendant. Sed nouum non eſt Euangelicis, rerum & naturarum ordinem peruertere.

Arma ad extremũ irritas, claſsicumq́; canis, cùm ais; *Erant quoq; maiores noſtri catholici, & tamen arma contra illos Ieſuitas cruciferos ſumpſerant, & eos omni ratione perſequendos exiſtimabant, Summo Pontifice repugnante, & eius Legatis reſiſtentibus.*

Iam te, video Veritas. iam, vox & ratio, & ipſa deficit oratio. Arma expedis, quando deſunt argumenta. Pacem ſuades, bellum moliris. Altera manu panem; altera tenes lapidem. Id ſcilicet ſolenne eſt Euangelicis Hyppocentauris, cùm ratione deſtituuntur, acre ferrum ſtringere. vel potius omiſſa ratione, manum armis admouere. At tu μυρμηκίας δὲ καὶ περ ὣς λεὼν βρυχωρ. Formica ſanè es, rugias licet vt leo. Narro tibi non fore vobis difficile non repugnantes vincere: Arma Ieſuitarum ſpiritualia ſunt, non carnalia. Hoc tamen moneo. Faciliùs fore Ieſuitas perdere quàm vincere. Sed quam tantam acerbitatis cauſam præbuerunt? *Quia*, inquis, *maiores noſtri arma in cruciferos ſumpſerant, & exiguum ſit diſcrimen inter cruciferos & Ieſuitas: inter crucem & Ieſum. Crux enim & Ieſus, eandem propemodum vim habent pietatis & modeſtiæ religionis.*

Sanus

Sanusné es? Vigilasné? Mimi né, an Oratoris personam sustines? Ludibundus vt video de sanguine ciuiũ decernis, plane Syllano more. vel sicut olim Herodias in conuiuio petens caput Ioannis Baptistæ. Arma in Cruciferos maiores nostri sumpserunt: Quia scilicet Cruciferi maiores nostros armis appetiuerunt: castris oppugnarunt, vrbes exciderunt, agros depopulati sunt, nec ipsos vnquam Reges nostros, pace & ocio frui permiserunt. Id si faciunt Iesuitæ, ad belli me societatem, pro patriæ salute adiungam; signa si voles præferam, calonis etiam munere & officio defungi non dubitabo; dum à ciuium ceruicibus extrema pericula depellantur.

De Hispanica Monarchia, de Religionis custodia, de Regis Catholici crudelitate (sic enim tibi libet blaterare) de misera hominum illorum conditione quæ ais. Tu, vt video, scapularũ agis confidentia. Moneo te vt caueas, ne Cantaber aliquis audiat, & perticam quærat. Postq̃ tuę scapulę virgarum vim virtutemq́; contempserunt, libenter illi relinquam refutandi, stringendiq́; tui negotium. Iniquum puto aliis vacare bellis, cùm patria vastatur. Te verò valde miserum statuo, cùm re, tum hoc ipso; quòd non sentis quàm miser sis. Si Catholicus esses; & Regis Catholici zelum probares, & Inquisitionis necessitatem intelligeres, & subditorum obedientiam, fœlicitatem potius, quàm miseram vitæ conditionem vocares. Felix enim (ait Augustinus) necessitas est, quæ compellit ad meliora. Sed te ita longè abripit furoris tui & iracundiæ impetus, vt cùm verum glorię iter non teneas; Catholicorum Regum & Principum dignitatem & maiestatem, probris & conuitiis vexare gloriosum putes. At nihil profectò aliud assequeris; quàm vt qui hæc tua legerint, audiuerint, cognouerint; hominem te existiment improbum, conuitiatorem, maledicum, & vt impurum detractorem detestentur. non virtute & rebus gestis; sed sola linguæ petulantia, mentiendi libidine, & dicacitate scurra digna, laudem & nomen quærentem.

Sed si

Sed si Hispanos improbas, quòd Christo & Regi fidem seruent, quòd obsequentes & morigeri viuant; Gallos certè & Flandros probabis, bella ex bellis serentes, quibus semper cõtentio grata πολεμοί τε μάχαί τε, bellaq; pugnæq;, vt ait Homerus. Sed à minis accedis ad verbera, machinasq; muris admoues: & velut ad festorum quandam solennitatem; sic accedis ad prælia. Equidem ludere te paulò ante dixeram; nunc video decretum est, omnia adijcere vastitati.

Ais enim: *Video vos tantis sumptibus, tam firma palatia, præsidia & propugnacula erigere; quæ vos Monasteria appellatis, quæ si verè vt sunt nominari debeant; Domicilia scelerum omnium atq; receptacula appellari possint.* Tu tuam affirmationem pro fide veritatis haberi vis; ego impotentis animi argumenta, imò cubilia immortalis odij statuo. Domakus es (vt patriæ nostræ verbum habet) procacissime Adolescens. Latinam enim & vrbanam appellationem; barbara tua & inurbana, insolens & inhumana actio non meretur.

Posnaniensem tu domum, arcem munitissimam putas. Iaroslauiense & Lublinense ædificium eiusmodi munitionem, tantorumq; præsidiorum arces appellas, vt non scholasticos docere: aut mulierculârum peccata cognoscere, sed bellum gerere velle videatur. Tu quidem certamen suscepisse videris, vt in singulis periodis impudentissimo impudentior videaris. atq; ita nequitiam vt virtutem ostendere contendis. Quid diceres? quæ verborum fulmina nõ mitteres? si Olomucense Collegium, si Augustanum, si Romanum, si Hispanica, si Lusitanica Collegia, si Goanas & Mexicanas domos inspexisses. Non illi præsidia, non propugnacula erigunt recipiendis hostibus idonea; (proditio enim & dubia fides quorum esse propria consueuit, iam ostensum est) sed domicilia parant ad eas quas profitentur litteras accommodata, & iis quos erudiendos suscipiunt, nobilissimis adolescentibus consentanea. ad temporis diuturnitatem firma, & stabilia;

ſtabilia, & ad ignis & incendij pericula fugienda, lateritia. Non enim in illis heri, quod aiunt, & nudiustertius natas fides docent, aut eas quæ cum ſuis autoribus interitum ſubeunt; (vt ſubiit Luterana, Muntzerana, Pacimontana, & id genus perfidia) ſed quę ea promiſsione nituntur, quam Petro Chriſtus feciſſe legitur, cùm dixit; Ego rogabo Patrem, vt non deficiat fides tua. Æternæ fidei æterna ſunt, aut ſaltem diuturna domicilia ſtatuenda. qualia ſtatuerunt maiores noſtri, optimi & ſapientiſsimi viri, quoties Templa, Collegia, Monaſteria, Cœnobia, Xenodochia, & id genus pietatis & neceſsitatis domicilia à fundamentis erexerunt. quibus tu profectò, non bonam gratiam habes; ſi piam eorum æmulationem repræhendis, qui maiorum zelum & exemplum imitantur. Te moneo vt memineris, quam ſis inſolentis dicti tui rationem allaturus, cùm te Nobiliſsimi Equites Lublinenſis Collegij autores; Macieiouij, Zebrzidouij, Tenczinij, apud fuſtitudinas, & ferricrepidinas inſulas ad virgas & laqueos poſtulabunt, aut adaſsint ad ſuſpendium.

Quod verò illa ipſa quæ ædificant Collegia, & Monaſteria (tu Palatia & propugnacula vocas) domicilia ſcelerum omnium atq; flagitiorum receptacula appellas.

Quid iam faciam tibi; vel quid non
Faciam! (ait noſter Poeta Leopolieñ Simonides)

Ægrotem potius quàm ægrotos
Curem: ſimplicior enim hæc labes.
Doleas ſi ægrotes; ſi ægroto adſis
Et menti dolor & manibus labor.

Collegia Ieſuitarum ſcelerum ſunt domicilia? Collegia Ieſuitarum ſunt flagitiorum receptacula? Cinæde calamiſtrate: Frons meretricis facta eſt tibi. (Malo crudelis in animaduertendo; quàm in prætermittendo diſſolutus videri) ne in tam quidem aperta & manifeſta calumnia potuiſti erubeſcere? Meritò te viperarum progeniem appellabo, ingratam in parentes, & benefacta malefactis rependen-

rependentem. Os impudens, non es mentitus hominibus; sed Deo, qui in his domibus & collegiis piè colitur. Possunt ne esse Domicilia scelerum, vbi quotidianis precibus numen diuinum placatur, vbi lachrymæ funduntur, vbi ieiunia exercentur, vbi cilicia, vbi flagella, vbi humi cubationes, vbi meditationes, vbi lectiones, vbi conciones, vbi confessiones, vbi sacræ Eucharistię quotidianæ fiunt distributiones? Possunt ne esse flagitiorum receptacula, vbi in horas prope singulas fiunt conscientiarum examina, vbi silentij custodia, vbi temporis parsimonia, vbi verbum ociosum exulat; sed omnia pietas, humilitas, & mansuetudo, ac super omnia timor Domini occupat. Si cupiditatum carnificinam, si flagitiorum pestem, si frenum furoris, si iuuentutis cippos, si mortem cupiditatum & lasciuiarum omnium, Iesuitarum domos dixisses; parum dixisses. Si itaq; calumniarum artifex, si mendaciorum architectus, si conuitiorum faber, si totius pietatis & modestiæ hostis teterrimus vocari nō vis; æde scelerum & flagitiorum exempla, profer autorum nomina, nota loca, signa tempora. Id quidem sat scio tu præstare nunquam poteris, vnde consequens est, vt omnium ab omnibus mendaciorum & calumniarum pater, mater, frater, faber, sator, artifex & opifex habearis. Equidem dubito ne tu fueris illius fabulæ Protomagister, quæ Poloniam vniuersam & ipsam etiam Germaniam peruagata est; Captos fuisse Cracouiæ Iesuitas in crimine pessimo, & in medio foro igne emendatos, optimi & sapientissimi Regis Stephani imperio. At fabula cito in spongiam incubuit, & conficta criminatio apparuit. Extant ea de re impressæ Archiepiscopi Moguntini ad Stephanum Regem litteræ, & eius responsum.

Quòd ais; *Iesuitas Hispano Regi diuinos cultus tribuere, præsertim si eo accedat Papæ autoritas.* Falsum est. neq; tu id à quoquam vnquam vsquam fictum neq; pictum, neq; scriptum ostēdes. Sciunt Iesuitæ & in omnibus scholis suis docent,

esse quendam Deo soli debitum cultum, quem latriam Græci vocant, & alium qui mortalibus quoq; sine diuini numinis offensione tribuitur, quem δουλείαν appellãt. Huius generis cultum Regi suo tanquam præcellenti tribuunt, vt illud quod Apostolus præcipit impleant. Deum timete, Regem honorificate. & cui honorem; honorem. cui tributum, tributum. Sed Ecclesiæ mysteria, factáq; Dei narrare auribus indignis horresco. At quàm tibi volupe est; Principibus Christianis allatrare; omnes ex omni parte carpere, mordere, suggillare, quod furentis & rabiosi Cerberi esse proprium diximus. Papá ne suam autoritatem adhibebit; vt diuini cultus Hispaniarum Regi tribuantur? At ille ne sibi quidem istiusmodi honores debitos putat; sed Deo soli tribuendos iudicat. Augustinus certè proprium ac soli Deo debitum cultum vocat S*ACRIFICIVM* adeò vt qui vnquam Principes sibi sacrificare iusserunt, per hoc se Deos haberi voluerunt. Si ostenderis itaq;; quis vnquam non dico Iesuitarum, sed qui vnquam fuerunt mortalium, qui vel Papæ vel Regi Hispano sacrificauit; te à veritate contra falsitatem stare pronunciabo. Quòd multa in hoc genere præteris, bene facis. Te labore; me molestia leuas. Non ita, crede mihi, scribis; vt timeamus ne desinas. Nil enim aliud agis, quàm loquens laceras diem.

Admones deinde senatores, vt meminerint. Hispaniarum Regem non longo à nobis interuallo esse remotum. Antuerpiam à Dantisco sex dierum itinere abesse, ficus ex hostico recentes importari, & Hispanica poma maioribus nostris incognita, cæterasq; Hispanicas et Italicas delicias in promptu haberi. Certè tu non existimasti probare te posse, tui similibus quòd esses hostis Ecclesiæ Catholicæ, nisi Regi quoq; Catholico esses inimicus. Rectè dixit quidam; Euangelicorum sectam non odissem, nisi tam turpes animos in quibus habitaret, eligeret.

Amator patriæ, vindex libertatis, custos legum, spes vnica Reipub: quàm tibi volupe est, non solùm Iesuitas,

sed omnes

ſed omnes etiam Reges & Leges, omnia in vniuerſum Regna & Prouincias, dente canino lacerare? Tu quidem videri vis, quaſi ſaluam Rempub. cupias. Ego verò amiſſam puto, cùm vulneribus ſuis, tum his conſiliis & medicamentis, quæ iſto tuo zelo pietateq́ue parantur. Vtinam non maius eſſet patriæ noſtræ periculum à tuis Euangelicis Regum & legum euerſoribus, qui flammas omnibus imperiis quoquo ſe vertūt inferunt: imma, ſummis paria faciunt: & tantò nocent efficaciùs, quantò licentiùs, & liberiùs per omnes Reipub. partes peruagantur. Scit infœlix Gallia, experta eſt Flandria: tota ab iſtis euerſa iacet Anglia. Sed cur Turcas & Scytas præteris? An ab illorum potentia nullum periculū pertimeſcendum putas? An vnus ex illis es, qui cum barbarorum illa colluuie fœderis ſocietatē contra capita Chriſtianorum inierunt? aut fortè Bizantij in illius comitatu fuiſti, qui Baſſæ perſuadere conatus eſt; Euangelicorum fidem non maximo interuallo à Turcico Alcorano diſsidere, eorumq́ue eſſe caſtris & armis muniendam? Non te latere poteſt; Euangelicos fuiſſe, qui in Comitiis, quæ prętereo, particularibus Contributionem ad bellum Turcicum conferendam negauerunt, ne quid contra ſociorū & confœderatorū fidem facerent. Iam autem oſtenſum à nobis eſt, quanta ſit fidei, religionisq́ue inter Euangelicos & Alcoranicos conſenſio. Verum profectò dixit, qui vos Turcarum præcurſores, ſeu anteambulones appellauit.

Carpis deinde quendam plenis velis in Suetiam properantem. Alium ſexaginta milliaria tribus diebus emetientem. Accuſas etiā pacificationem ſibi non traditam ſumentem. Id quidem tu tanta confidentia exaggeras, vt imperitorum inſcitiam tua cauillatione decipias, tibiq́ue perſuades ex his tuis laqueis non euaſuros Ieſuitas, etiamſi pennas ſumerent. At non eſt difficilè diuinare quos intelligas. Sed tu profectò nondum videris eſſe aſſecutus, vel Obedientiæ vim, vel quantam in rebus gerendis habeat vtilitatem celeritas. Tibi enim diei

fortasse breuitas conuiuiis; noctis longitudo stupris, & flagitiis conteritur. Nescis Bernardum sanctissimum, cœcam obedientiam à religiosis viris requirere, ne curiosiùs rimentur cùm mittuntur, quæ sint locorum interualla; alterum an istum quem nouimus orbem adire sit necesse: Alpes superare, an Oceanum emetiri, syluas an flumina preteruehi. Fideles sint an infideles: Christiani an Pagani: Schismatici an Hæretici, ad quos eundum est populi. Quò vocat periclitantis salus, quò vrget Christiana charitas, quò Reipub. necessitas impellit, quocunq; mittit legittimæ potestatis autoritas, infracto eunt animo, nec piratas, nec prædones, nec vrsos, nec leones occurrentes pertimescunt. Si tibi scelus; si vitium est Obedientia; si diligentia, si celeritas, si robur animi, si periculorum contemptio, non contendam cum tua pertinacia. Bache Bachanti, si velis aduersarier (ait ille) ex insana insaniorem facies. Profectò si tu vnquam rectè obedire didicisses, si proximi commodis & vtilitatibus mouerêre; meliùs nũc posses his cupiditatibus imperare, quæ te transuersum agunt, deq; statu mentis dimouent, vt virtutem, vitium; obedientiam; infamiam, celeritatem; leuitatem putes.

Illud verò quod addis quendam sibi non traditam pacificationem sumpsisse. Calumnia est. Extant mittentis & præcipientis litteræ, possunt codicilli proferri, obsignatæ tabulæ ostendentur, si pertinax esse perseueraueris.

De libello contumeliis & maledictis in gentem nostram pleno; Tu ais; Ego nego. Tu te non explicas; ego non assequor quid repræhendas, nec ex quo te errore eruam. Scio magnam à Iesuitis adhiberi cautionem in libris ædendis, & quicquid in lucem proferendum est, per manus intelligentissimorum hominum, qui iudicij maturitate excellunt peruagari, omniumq; ponderum examine ad libram reuocari consueuisse. Sed si patieris me diuinare quid intelligas, Volani tu fortasse ZuinglioCaluinisticæ succiplenæ cœnę structoris & pharmacopolæ *Lituanici libellum*

bellum contra Eucharistiam æditū intelligis. quem cùm inter Nobiles ad bellum Moscicum coëuntes spargeret, zelantissimus Rex Stephanus, audaciam Autoris detestatus, in familiari sermone cum eo, quem non nominas doctissimo zelantissimoq́; Sacerdote, cupere se ostendit; vt breui libello, quinam esset eius, de qua agebatur, Controuersiæ status ostenderet; & antidotum sparso veneno obijceret. id quod sine mora factum. Responsum Rex optimus approbauit; tu contumeliis & maledictis plenū asseris. Sed alia in hoc genere inferius persequemur.

Quòd delicatè & suauiter viuant: magnos sibi deberi honores existimant. Magnifici appellari cupiant: omnibus artibus multa prædia colligāt, & oppida exigant: Regni senatores opibus superent: eosq́; non tantum contemnere, verum iam ad cœdem quosdam & animo & oculis suis & libellis designare incipiant.

Ne mihi, ne quæso hac in
Turba, exsensos sermones sere;
Qui te mentis captum infament.

Magna certè est hæc mendaciorū farrago. Adolescentia tua libidinosa, & intemperās hæc te venena cogit fundere, & certè qui semel fines modestiæ est prætergressus; eum gnauiter esse oportet impudentem. Ad singula breuissime respondebo, & ea erit, crede mihi, ex omni æternitate fluens veritas. Si mensas eorum aliquando, si contubernia, si victus rationem oculis ipse tuis inspexisses; aliter sentires. Delicias illi, voluptatesq́;, vt malefícia vitant. Corpus abstergere mundicijs, probro ducunt. Amictus cultusq́; corporis, omnibus in vniuersum par est; eum verò non mutant, nisi vsu longo vetustateq́; consumptum. Ad cœnaculum tanquam ad templum conueniūt, vbi gustare quicquam fas cuiquam non est; nisi prius oratione expientur. Cum silentio autem residentibus, condimenti loco lectio sacra recitatur, edendi verò potandiq́; modus, non saturitate sed necessitate definitur. Alimentis enim vtuntur vt medicamentis. Binis; ad sum-

mum

mum ternis ferculis famem frangunt. In fine refectionis vota repetunt. Noctis partem quam tu Veneri & Libero deberi arbitraris, votis & orationibus tribuunt. Asperiorem autem in victu, vestitu, lectuloq; legem ordinariam propterea nullam statuunt; vt omni hominum generi, ætati, naturæ, valetudini, tanquam quædam communis & æquabilis viuendi ratio sit proposita, obseruatione facilis. Iracundiæ moderantur, indignationem cohibent, quod quis inter eos dixerit: iureiurando fortius habent, iusiurandum verò, periurio deterius vitãt. Mendacij condemnatum arbitrantur; cui sine Deo non creditur. Qui cæteris præsunt, rem indignam Christi seruo arbitrantur, abuti viribus potestatis, ad contumeliam subiectorum. Sed neq; veste, aut ambitioso ornatu reliquis eminent. Deprehensos in peccatis, & spe emendationis destitutos, à sua congregatione repellunt. & qui fuerint ad eum modum reliquorum calculis condemnati, infœlicem vt plurimum vitam agunt; aut indigna morte consumũtur. Id si putas suauiter delicateq; viuere; nescio quo nomine luxum, quo diffluis, appellabis. Velles fortasse vt sicut Bonzij IapponensiumDeorum, sacrificuli papyracea tunica tecti, cum descripta Amidæ vita ætatem agerent, aut vt Synarum Hoxiones Chiam calidam haurirent. vel sicut Brasilienses carbonibus subiectis in extensa reti cubarent: vel vt Deruisæ Turcici stigmata sibi inurerent, aut acutis nouaculis corpus frustatim discinderent.

Ais: *Quòd magnos sibi honores deberi existimant, & Magnifici appellari cupiunt*; Ostende mihi Iesuitam honoribus aut dignitate eminentem Cardinalem, Episcopum, Abbatem, Canonicum, & id genus. Ego tibi ostendam, leges eorum fixas, quibus sibi scientes & volentes viam intercluserunt ad omnes honorum & dignitatum gradus, etiam sponte oblatos. De Magnifici titulo apparet te versatum inter illos non fuisse. Patres & Fratres illi se inuicem & Socios

non

non Magnificos appellant. Magnus enim cuiq; honor est integritas sua.

Ais; *omnibus artibus multa prædia colligunt, opibus eminent.* Ne tu Codrus omnium egentissimus videris, qui decem aut duodecim prædia, in tanta Regni vastitate à piis attributa, multa vocas : è quorum reditibus puto viuunt non minus personæ 350. Cur etiam Apostolos non accusas, quòd precia possessionum ad pedes proiecta receperunt? Cur non eodem Apostolorum Principem condemnas crimine, quòd ob fraudatum precium; maritum morte mulctauit & coniugem? Quod præterea addis quosdã Senatores ad cœdem designasse animo & oculis; nondum te ita puto effrontem & impudentem, vt de cœde corporis intelligas. Si cœdem errorum: Schismatum, hæresum, nequitiæ & impuritatis intelligis; Herbam trado, tecũq; pronuncio, eos ad eiusmodi cœdem non Senatores tantùm, sed omnes in vniuersum mortales designasse. vt erroribus omnibus extremam mortiferam plagam imponant; & omnis impietas sempiternum interitum subeat. Sed in eo quoq; toto, quod aiunt, cœlo erras; quòd putas nobilissimas Regni familias turpi ignominia notatas, quòd ex illis nonnulli malunt inter Monachos, vt ais, quàm inter Nobiles Patricios viuere. Quæ quæso te res? quæ spes? qui animi motus ad hæc dicenda incitat? Nil vt video prætermittis, vt ineptissimus videare. Auxerunt illi suam familiæq; suę dignitatem, non minuerunt, cùm sese in summi Regis obsequium tradiderunt. Quæso te, Matthęus illis suis opibus & illa sua dignitate relicta Christo se adiungẽs, auxit ne an minuit dignitatẽ? Iozaphat regno relicto, vllamne ignominiæ notam subiit? Vos appello Nobilissimi Equites Rozrazeuij, vos Varseuicij, vos Visocij, vos Kostka, vos Melecij, vos Radziminij, vos Gawronscij, qui studia vestra soli Christo dicastis, qui nomina vestra inter Iesuitas retulistis, mentem huic Equiti impetrate meliorem. Profectò is terrenos

Reges, & Principes Deo omnipotenti præferendos putat,ita. vt laudes & præmia consequatur & familiam illustret, qui Regi; vituperium autem,ignominiam,turpitudinem subeat qui Deo soli se addixerit. Caue ne tibi infamiæ actionem Nobilisſimę familiæ intentent,aut ad pœnam talionis (penè dixeram Tantali, quam sat scio adolescentiæ tuæ futuram fuisse grauisſimam) condemneris. Non erit tibi difficile, ob tua mendacia, conuitia, maledicta, infamiæ notam inurere, & ignobilem, si modo is es quem teipsum facis, pronunciare, & è Regni finibus ad exilium condemnare. nil enim te prorsus delectare videtur, quod aut per naturam fas sit; aut per leges liceat. Sed spero, vt primùm per ætatem iudicium facere poteris, aliter senties.

Garris præterea cùm ais; *Sacerdotes ætate & morbo cõfectos, sedibus suis eiectos: villas Parochorum ereptas: Nobiles exterminatos: opimas & fertiles Rutheniæ partes inuasas,viduas bona relinquere coactas, hæredes patrimonio priuatos,patriam violatam.*

Ad hæc tua tam crassa mendacia præ dolore,oculum, crede mihi, lachryma perpluit. ita me piget pudetq́ stultitiæ temeritatisq́ tuæ.

Sed si hæc omnia quæ dicis, ita vt dicis, patrant & designant Iesuitæ, cùm ita sis in calumniis iaciendis intemperantisſimus; puto non futurum te fuisse temperantiorem, in tam multis & acerbis iniuriis à sociorum capitibus depellendis. Ferrum primus stringeres, clientelas cogeres, omnia in oppressores Iesuitas armares. Paulò ante libellum æditum dolebas, plenum contumeliarum in gentem nostram, ex quo exterarum nationum homines, existimare posſint, nullam in patria nostra esse pietatem, nullam rationem, nullam virtutem, nullum ordinem. At quid te teipso esse potest in tuam patriam contumeliosius? in qua ais, vim viris, vim fœminis, vim viduis, vim pupillis, vim liberis, vim hæredibus, vim Parochis, vim Sacerdotibus sine freno furoris inferri. Aliter res

ter res ipsa, aliter per Dei gratiam loquitur veritas. Mihi quidem istum concursum plorantium, ac tempestatem publicarum querelarum videre nunquam licuit. Adest Rex Serenissimus Sigismundus Princeps, Deum timens (maiorem Principis laudem non inuenio) innocentium omnium & viduarum & pupillorum, tutorum & Sacerdotum acerrimus defensor. Adest sapientissimus Senatus, fixa sunt tribunalia, patent subsellia, libera sunt iudicia, neq; tamen in illis actiones vllæ de vi, & iniuria Iesuitis intentatæ audiuntur, non leguntur, non videntur. Quæ te res purum putum calumniatorem & conuitiatorem conuincit; & patriam vniuersam ea quam illi affingis nota liberat. Cur enim secures datæ? Cur excitata tribunalia? cur præsidet iudex? cur carcer ædificatus? cur tot supplicia in raptores & oppressores constituta? Aliter viri boni tibi dissimiles, de statu & conditione patriæ nostræ loquuntur. Est in ea (sit Dominus benedictus) iustitiæ locus: sunt virtuti præmia proposita: sunt descriptæ sceleribus pœnæ: est sui Senatus similis. In deliberationibus centum; in sententiis vnum videres: stant fixæ maiorum nostrorum leges: Iudicum integritas incorrupta: distrahendarum controuersiarum ratio expedita: libertas in dicendis sententiis impunita: scelerum animaduersio parata, verborum lenocinia suspecta, ambitionis studia languida, pecuniæ sitis moderata, pactorum & Conuentorum fides maxima; Amicorum inter amicos consensio fidissima; inimicitiæ mortales, Amicitiæ immortales, simultates remissæ, bona fide reditur in gratiam, Coniurationis, proditionis, veneni nomina prodigij loco ducuntur. Populi in vniuersum, natura fortes, armis nati, & simplicis veritatis amici. nec aliam ob rem fortasse infœlicitate digni, quàm quòd Euangelicorum progeniem, qua perturbantur ac modo non euertuntur omnia in patriæ visceribus, tolerant. Nisi enim vos essetis Euangelici, qui patriæ pacem, Regni

 Maiestatem,

Maieſtatem, Regis authoritatem, iudicum integritatē audacia & impudentia veſtra perderetis; integra Deo, ſalua Eccleſiæ, tuta Reipub. eſſent omnia.

Ais deinde; *Stephanus Rex adiurauit ſe omni ratione pacem eſſe conſeruaturum inter eos, quorum in religione ſunt diſcrepantes ſententiæ, quamobrē igitur homines noui & peregrini in regnū noſtrū ſunt recepti?*

Equidem apparet multas te in Euangelicorum ſcholis ferulas contriuiſſe: ita omnes illorum artes perbibiſti, vt ſcurras omnes dicacitate tua ſuperare voluiſſe videaris. Iam de reliqua noſtra cogitatione cognoſce. Solenne eſt Euangelicis ex ſcriptura non ſcripturam; ex non ſcriptura ſcripturam facere. Tu quas vis, quaſq; libet leges in patria fixas eſſe vis, quas non libet iugulas. Corczinenſem illam Confœderationem ſanctiſsimam, qua vos hæretici ad cœdem & deſtructionem poſtulamini, vt Macedonum caſtra refugis: & quicquid illud eſt, quod de pace Religionis apud Warſzauiam Interregni tempore ſcriptum eſt, ſanctum eſſe iubes. At nos dicimus, illam quam vos Confœderationem vocatis, magis iratorum hominum ſtudia, quàm conſtans Senatus conſiliū fuiſſe. An non audiuiſti, qui contra illam Orthodoxorum ſtrepitus, qui Eccleſiaſticorum fremitus, quæ Maſouiorum Catholiciſsimorum proteſtationes & denunciationes extiterunt? Vidimus in Comitiis Coronationis eius qui nobis fœliciſsimè imperat, Sigiſmundi tertij Regis potentiſsimi multorum Senatorum manus. Vidimus eorū Nunciorum, quos terreſtres vocamus, ex decem Regni Prouincijs ſeu Palatinatibus ſubſcriptiones, quibus ſe pro antiquis patriæ legibus, contra Confœderationem illam nouam, Interregni tempore, ſublato metu poteſtatis, contra omnes leges, (ſic enim dicebant) & quaſi capta Republica, caſtris & armis tentatam, inciſam per vim, impoſitam per audaciam, nullo ſcriptā more, ſtare profitebantur. Sed patiare me hoc tempore in tuam ſententiam deſcendere. Si pax eſſe debet omnibus Lutericolis

& Calui-

& Caluinicolis & Volanicolis, & Biesagicolis, & Budneicolis, & aliis similibus quos colitis idolis. Cur pax esse non debet Christicolis Iesuitis? Si patet accessus externis non hominibus, sed hominum monstris, Stancaris, Ochinis, Lismaninis, Vigandis, Blandratis, Socinis, Ribaldis, & nescio quibus Caluini & Bezæ Helueticis Synagonistis, quos se in patriam submisisse gloriantur, quos certè nō solùm religionis iudices, sed nec socios ad epulas, nec hospites in domo habere quisquam vellet, scelerum magnitudine, & conscientia maleficiorum coopertos; cur non debuit patere viris optimis & doctissimis, Sonnierio Hispano, Arturo Anglo, Campano Italo, Roberto Scoto, Stephano Vngaro Societatis eius quam dilaudas (vituperari enim Catholicum ab Hæretico laus est) Sacerdotibus? Illi sunt, crede mihi, non enim te fallo. sic Christum mihi in illa die propitium precor, non te fallo. Illi sunt, non Iesuitæ, qui quotidiana serunt discordiarum, bellorum ciuilium inter nos & contra nos semina. ita etiam viuunt, vt cuticulam suam curent, pecuniam colligant, quicquid est pretiosi in alicuius Equitis domo, illud ad se pertrahant, in fraude & ex fraude viuant. Cur inquam istæ in patriam receptæ sunt pestes? cur Confœderationis præsidio & tutela muniuntur? Iesuitæ Orthodoxi, Catholici, Papistæ violantur. Nimis tibi sumis adolescens, oblitus es ætatis tuæ; Intemperantiùs hac tua lingua abuteris & calamo, dum ad te putas legum interpretationem pertinere. vt ij quos tu voles, legis præsidio gaudeant, quos nolis & censoria tua virgula miniataq; cerula confixeris, non gaudeant. Nimis etiam ingratus es, iniustusq; ciuis, qui cùm te scias armorum pœnarumq; periculo liberatum, armatum tamen in reliquos ciues animum retines. Scis cui magnus ille Cromerus Confœderationem hanc similem volebat; **Dem Smeherwagen**; sic enim loquebatur. hoc est pici seu cuipiam pinguedini, qua curruum axes inunguntur:

 Quatuor

Quatuor ſcilicet rotæ, quatuor ſunt huius ſeculi præcipuæ ſectæ; Luteriſtæ, Caluiniſtæ, Trideiſtæ, Anabaptiſtæ, quæ ſi Confœderationis lenitate inungantur, cito eo perueniunt, vbi fiunt Atheiſtæ. Accipe exemplum quo olim hæreticorum veſtri ſimilium audacia ob impunitatem proceſsit. Res horrenda dictu; ſed expedit vobis audire, quod auditum non poſsitis non damnare. Narrat Epiphanius, Gnoſticos Hæreticos ante ſuam Synaxim promiſcuos. concubitus exercere conſueuiſſe, liberorum tamen generationem vehementer auerſatos. Sed ſi præter ſententiam accidiſſet, vt prægnans mulier efficeretur, detractũ quacunq; ratione ex vtero fœtum, in mortario quodam piſtillo tundebant, & admixto melle & pipere & aliis quibuſdam aromatibus & vnguẽtis ad auertendam nauſeam, omnes fiebant participes contuſi pueri, atq; ſic humanæ carnis eſu peracto preces deinde fundebant ad Deum. & hoc perfectum Paſcha dicebant. Horruiſti, ſat ſcio, ſed eadem fuit & eſt vbiq; Hæreticorũ rabies. conſtat ſibi omnibus in locis illorum impudentia. Si nihil eiuſmodi apud vos adhuc accidit, accidet niſi veſtra audacia legum ac pœnarum vinculis conſtringatur. O ſi videri poſſet oculis corporis hæc immanitas, & crudelitas veſtra, qua Corpus Chriſti myſticum, quod eſt Eccleſia, in mille minutiſsimas partes, auſi eſtis conſcindere; ipſi profectò miraremini quomodo terra ſub pedibus veſtris aperiens os ſuum vos & ſocios veſtros non deuorauerit. & eam immanitatem, quã in Chriſti corpus exercetis, longe ea maiorem & immaniorem cenſeretis, quàm in Corpus infantis admiſſam à Patribus veſtris Gnoſticis hæreticis audiuiſtis. Nunc ea leuiora putatis quæ Dei; grauiora hæc quæ diximus, quia mortales oculos offendunt. Sed quid vnquam non auſi ſunt hæretici? quid vos non audebitis Euangelici ſi modo licebit. verum non eſt huius tempus querelæ,

Optas

Optas patriæ pacem, Reipublicæ tranquillitatem. Hæretici tibi sunt & Schismatici Ecclesiasticorum sanguine iam pridem saginati, proscribendi, quocunq; tandem nomine vocentur. qui dum in Regni visceribus hærent, cùm errorum omnium sunt amici, vt ante dictũ est, nõ possunt esse nisi solis non errantibus, hoc est Catholicis Orthodoxis, & vt vos vocatis Papistis inimici. Vidit olim idipsum Sigismundus Augustus Rex sapientissimus : Vidit etiam prudentissimus Regni Senatus : viderunt Prouinciarum & Nobilitatis Nuntij, in comitiis Parczouieñ : Quamobrem etiam Decretum saluberrimum promulgauit, vt omnes externi & peregrini Euangelicorum Superintendentes & Ministri, Regno excedere cogerentur. quod si fuisset executioni demandatum, hæc quæ vidit mala patria charissima non vidisset. An tu illam legem mortuam putas? nisi quod valdè vereor, vt esse magna possit eius Senatus authoritas, in quo tanta luxuria adolescens, sententiam capitis audet in viros bonos pronunciare. deq; bello & pace, deq; commodis & incommodis Reipub. statuere, qui eum Regni statum esse vellet in libertate, quem cæteri vix tollerarent in seruitute.

Progrederis longius, & ais ; *Cur non retinetur Authoritas concilij illius amplißimi & sacratißimi Lateranensis, quod vetuit, ne in posterum noua aliqua Monachorum familia à quoquam instituatur?* Tu quidem isto loco acutus videri velles, & aliquid tandem cum authoritate dicere. Sed interim verum est, quod oculis tuis nil lætius possit occurrere, quàm Iesuitarum ruinæ. Omnia colligis, in omnia te vertis, arma ab aduersariis petere non erubescis, vt Orator magnus videare, qualis si esses, magna cloaca esses, Iane bifrons, Protee leuissime, quas tandem formas induis? Quousq; istum Gygis annulum torques & retorques? Tu Pontificis Decreta contempsisti, cùm Iesuitas, quos ille probat, odisti. Tu maiestatem eius irrisisti, cùm illum Regi Catholico Philippo, diuinos honores permisisse aisti. Tu

Concilium

Concilium Tridentinum neglexisti, cùm ab illo Societatem probatam improbasti; & nunc ad Concilium Lateranense recurris, in eoq; tuæ præsidium libidinis statuis. Ego verò tibi dico Gabaonita, vetusti sunt isti panni, quos vos primi lacerastis in aliis articulis fidei, cùm omnium simul Conciliorum & Decretorum fidem & authoritatem eleuastis. Sed tu, quod Euangelicorum proprium esse dixit Vincentius Lirinensis, prima taces, extrema ponis, media præteris, omnia inuoluis, de scriptura ludum, de scriptura tibi Proteum facis: oblitus quod pulchrè scriptum Tertull: reliquit. Sicut si in tibiam flaueris, non propterea hominē tibiam feceris, quanquā de anima tua flaueris; ita si verba Concilij, Canonicaq; decreta flaueris, non propterea seruos Dei damnaueris.

Fili Sathanæ (nam & ipse è Scripturis Scripturarum authorem Christum oppugnabat) video quòd non intelligis, quàm difficilè est Dei seruos expugnare, cùm nullum certum habeas Deum. quo nomine nullam tibi pœnam acerbiorem deposco, quàm vt aliquando tamen intelligas, quàm viris bonis nocere contendas. Si posset hæc tua ætas rerum grauitatem sustinere, audires ex me, quòd non solùm Lateranense Concilium sub Innocentio tertio, sed etiam Lugdunense sub Gregorio decimo repetita cōstitutione districtiùs inhibet; (sic enim legimus) Ne aliquis de cætero nouum ordinem aut Religionem adinueniat, vel habitum nouæ religionis assumat:; cæterum tu, quæ sequuntur, hæreticorum more præteris. In eodem enim ipso Gregorij decreto illę Religiones perpetuæ prohibitioni subijciuntur, & quatenus processerant reuocantur, quæ nullam approbationem Sedis Apostolicæ meruerunt. At IESV Societas non vnius sed quinq; Pontificum Romanorum approbationem meruit, quod iam antea audiuisti. Sed ipsius etiam Generalis Concilij Tridentini authoritate firmata est & constabilita. Multa tibi vt video sunt dediscenda, omnia discenda.

Quæ de

Quæ de dubia Sixti Pontificis in Societatem voluntate tricaris; Id facis, nõ quòd verum putes, sed quòd impudentia abundes. Iratis animis quodcũq; occurrit, telum est. Gratulor quòd sic habeas omnia explorata. fortè nec illud ignoras, quomodo Iupiter Iunonem duxerit. Iste quoq; Spiritus non nisi Euangelicorum est, qui sese in Dei consilium admissos, & intimæ voluntatis interpretes & Internuncios arbitrantur. Platoni certè iocari videtur, qui se omnia scire profitetur. Sed hoc tibi persuadeas velim; ita Iesuitas esse legitimæ potestati obsequentes, vt quid Pontifici, quem Christi vicarium agnoscunt. visum fuerit ad Societatis conseruationem adiungere, vocem eius, tanquã Christi loquentis vocem, audiant. tum quòd ita Christianos omnes, qui se modo eos esse meminissent, affectos esse oporteat; tum quòd fidem & obedientiam suam Romano Pontifici non vulgari illo modo, neq; solita ratione; sed præcipua quadam pietate, & deuotione, quod tu fortasse nesciuisti, obstringunt. Ego verò existimo etiamsi verum esset quod prædicas; quòd immortale tuum in seruos Dei odium rabiemq́; tricipitis Cerberi, ne hoc quidẽ quod dicis exsaturaret. Omnium tu vnus cruces spectare in eadem area velles. cum puluisculo, quod aiunt, euersam, extinctam, è rebus humanis sublatam Societatem cuperes, vt gubernatore sublato, sicut de Romano Pontifice loquitur Hieronymus, facilius in Ecclesiæ naufragio tu & tui Euangelici grassentur. Sed aliter Ecclesiæ sponsæ suæ Deus prouidit, dedit militem qui vidit hostem: dedit custodem qui vidit furem. Nihil est mali (ait Cicero) canes ibi quamplurimos esse, vbi permulti fures. multa obseruanda multaq́; seruanda sunt. Non sit fortissimus & sapientissimus Rex Stephanus, (sed hic tu quoq; fluctibus abreptũ vociferaberis, homo abrepticie) qui tantum præsidium constitutum putabat ad Reipub: tranquillitatem, in rectè instituta iuuentute, atq; ad omnẽ moderationem conformata; vt, quod ante quoq; dictum

 est, magnis

est, magnis propositis præmiis, viros doctissimos ex intima Italia euocaret, Marcum Antonium Muretum, Flamminium Nobilium, Sigonium, Vrsinum, & Fogletam, Historicos, Gregorium de Valentia, Toletum, Belarminum, Iesuitas, Patrem Aquarium Dominicanum Theologum. Tu ais monachos instituendæ iuuentuti incommodos, at Rex magnus aliter. qui laborem veniendi fortasse suscepissent, nisi istos tuos & tui similiũ Scyticos fremitus contra aligenigenas & externos cognouissent. Neq; tamen propterea deesse Rex optimus vtilitati subditorum voluit, sed illi ipsi iuuentuti Albense & Claudiopolitanum, & Varadinense in Transyluania; Rigense & Derpatense in Liuonia; Polocense in Lituania, Collegia erexit, in quibus tenera subditorum ætas ad omne officij munus Iesuitarum studio & opera formaretur. Parum est. Vide quæso te vim desiderij incredibilem, cum cœteris omnibus in iuuanda re Christiana satis superq; fecisset, sibi ipsi satisfactũ non putabat; nisi etiam è sepulchro, ea qua liceret ratione rei Christianæ succurreret. Testamentum conscripsit, plenum in rem Christianam & in ipsos Iesuitas amicissimæ voluntatis. cuius particulam ex me si audieris, saxeum te putabo, nisi nobis diuinam aliquam cecineris Palinodiam. Ait ille. At nisi Dominus custodierit ciuitatem, frustra vigilant qui custodiũt eam. proinde ipsum Principem Sigismundum, omnes deniq; Senatores, status & ordines Regni Transyluaniæ oro & obtestor, per salutem animarum suarum, Reipub: tranquillitatem; simultates deponant, pietatem colant, auitam sanctam Catholicam fidem recolant, aut saltem per me fratremq; meum introductam postliminio æquo animo ferant. Collegium Iesuitarum in Kolozwar & Kolosmonostor fundatum bonisq; dotatum, partim iure Regio, partim pecunia & aliorum bonorum permutatione, bono iure acquisitum tueantur, conseruent & augeant. Sic etiã Albense, Varadinense, non solùm conseruent; sed auge-

ſed augeant, ad ipſumq́; incrementum adijciant. Alioqui ſi violentas inijcient manus, implebunt modios irę diuinæ, qui retribuit talibus ſecundum immunditiam cordis eorum. O diuinum diuini Regis teſtimonium! ô memoriam ſuę in Societatem voluntatis ſempiternam! Stabunt hæc & in arce locabuntur. Tu & Actio tua prima & ſecunda & tertia, & quotquot voles ſcribere, in Saturni podice ſubmergētur. Tu tamen Oſce lepidiſsime in tanti Regis exemplo & authoritate audes ludere? non miror. Ducebatur olim Athenis ad ſuppliciū Ariſtides, cui quiſquis occurrebat deijciebat oculos & ingemiſcebat, non tanquam *in* hominem iuſtum; ſed tanquam in ipſam iuſtitiam animaduerteretur. inuentus eſt tamen qui faciem innocentis conſpueret. Deinceps te moneo ne tam improbè oſcites. non eſt hoc promere verba; ſed proijcere. Non magis contemni putes Regem Stephanum mortuum, cùm illuſtria Principis facta dente canino laceras; quàm cùm ædium Sacrarum ruinæ calcantur. quas, quicunq; ſunt religioſi, æquè ac ſtantes adorant.

Porro illorum qui ſceptra tenent
Haud quaquam eſt violanda authoritas.
Si magnus vir cecidit, magnus iacuit. inquit ille.

Niſi quòd te iamdudum ſpontanea perdidit ira. Quid de reliquis orbis Chriſtiani Regibus & Principibus dicam, quorum tu nunc os & oculos erubeſceres. Quò magis illi Regnorum ſuorum pacem amabant, quò magis populorum ſalutem & quietem appetebant; eò magis IESV Societatem, ac alios viros doctiſsimos omni officio, ac pietate & liberalitate in ſuas ditiones euocabant, fouebant, ornabant. Aude inuictiſsimo & ſapientiſsimo Cæſari Carolo Quinto notam præcipitis cōſilij inurere, qui Panormitanum Collegium exædificauit, in Sicilia. Aude fratri eius Ferdinando; qui Viennenſe, Pragenſe, & Oenopontanum erexit. Aude Ioanni tertio, Sebaſtiano & Henrico Luſitaniæ Regibus exprobrare; qui Coimbricenſe,

 cenſe,

cense, Vlyssiponense, Goënse, Iaponense etiam & Brasiliense in India excitarunt. Facilius profectò efficies, vt te qui audierint, mancipium flagris natum putent, quàm tantos Principes imprudentes. Non commemorabo Carolum Archiducem Serenissimum, Gracēsis Collegij authorem. Nil dicam de Magdalena Serenissima sorore eius; quæ Hallense erexit. Nil dicam de Bauariæ Principe Catholicissimo; qui Monachiense & Ingolstadiense. Nil de Philiberto Sabaudiæ Duce, qui Taurinēse & Chiamberense. Nil de Florentinis, Ferrarieñ. Mantuanis, Parmensibus, Lottaringis, Guisiis, Niuernensibus, Niesuiesensibus Ducibus, & Collegiis afferam, res ipsa loquitur. Quæ si non vides talpa es: si vides & vituperas; scurra es: si vituperas & non erubescis; iniquus, impius, & consceleratus detractor es. Dies me deficeret, si Principes Ecclesiasticos Societatis & Collegiorum authores & fautores enumerare vellem. Fernesius nunquam satis laudatus Cardinalis, Collegium in monte Regali in Sicilia; Romæ verò magnificentissimum templum Societati erexit. Otto Truchses, Atlas ille Religionis in Germania Dilingæ, Turnoneñ Turnoni, Lottaringus Mussiponti. Boromeus Mediolani, Corneus Perusiæ, Hosius Braunsbergæ. Deinde verò & ipsi S.R. Imperij Electores & Archiepiscopi Ecclesiastici, Moguntinus Mogũtiæ, Treuerensis Treueris, Toletanus Toleti, Granatensis Granatę, Gneznensis Kalissij. Hos penè sequuntur Episcopi & pietate & prudentia commemorandi. Noscouius Pultouiæ. Valerianus Vilnæ. Konarski Posnaniæ, alij alibi. Sed nec priuati Nobiles desunt. Paicecus Villaretanum in Hispaniis. Lublinense quorum opibus surrexerit, non ignoras. Sed nec matronas Nobiles pręteribo. Barchinoneñ. Maria Mariques de Lara. Complutense, Maria Mendozia. Villagarzinum Magdalena Viloa. Iaroslauieñ Sophia Palatina Sendomiriensis excitauit. Quæ tu me isto loco duabus ex causis cõmemorare putabis; tùm vt intelligas (si modo

(ſi modo per animi anguſtias potes) magnā te & difficilem cauſam ſuſcepiſſe repræhendendi eius conſilij, quòd ſummi Conſilij Cæſares, fortiſsimi Reges, ſanctiſsimi Cardinales, intelligentiſsimi Principes, Deo dilecti Epiſcopi, cordati Nobiles, Matronę deuotiſsimæ, pro ſubditorum vtilitate ſuſceperunt · & quæ à pietate Societatis expectabant, vera eſſe exitu probauerunt : & in eorum potius authoritate, quàm in tuo errore conquieſcas ; tum vt memineris 5 0 0 0 0. Nobilium, ad tuam perniciem in iſtorum Collegiis educari, quorum profectò nemo te poterit ſine ſuſpirio aſpicere : & ſi quiſq; ſemel conſpuerit; eris rana Seriphia venuſtior, nec cuiuſuis, crede mihi, aquæ aſperſione hæc vnguenta elues. Certum enim eſt, quòd qui in vita hominis fidem in Deum ſanctiſsimam putat ; non poterit eum æquanimiter tolerare, qui fidem ex animis hominum tollere, Eccleſiam Chriſti ſcindere, miniſtros eius oppugnare, opprimere, obtruncare, templa ſpoliare auſus ſit. Qui pudorem & pudicitiam colit; non poteſt æquo animo, quotidiana Euangelicorū adulteria, Sacrilegia, ſtupra, inceſtus, meretriciamq́; diſciplinam aſpicere. & qui proximorum iniuriis, Rerumpub. vaſtationibus doleat, quomodo poteſt iſtos Euangelicos, non hominū; ſed belli ciuilis vultus, iſtas fauces, per quas non Dominicę, quòd mēdaciter iactitant, ſed Lapitharum cœnę & conuiuia tranſeunt, ſine motu mentis relinquere? Qui Romani Pontificis, Epiſcoporum & Sacerdotū iura, dignitatem, libertatem, authoritatē ſanctam apud omnes haberi vult ; iis quomodo poteſt non plus etiam quàm inimicus eſſe, qui ad iſtum ordinem euertendum, ad tollendam Eccleſiaſtici imperij maieſtatem, opprobria, conuitia, maledicta, verbera, cruces, tormenta, ſupplicia, fixa parataq́; ſe habere gloriantur? Vellem tibi contingeret, vt iſtorum aliquando vultum & oculos, cùm hanc tuam Actionem legerint, intuerêre. Quoties te mendacem? quoties mente captum, quoties inertem, quoties iratum?

quoties furentẽ, quoties cœcum & impium appellabunt: quoties per illas ipsas fenestras, quæ legenti lumen ministrabunt deijcient? optare vt debeas eum quem ædidisti libellum sempiternis tenebris latere; ne stultitię & impudentiæ tuæ extet apud vniuersam posteritatẽ tam illustre monumentum, Certè consideratius consilium suscipere debueras: Cùm olim Deorum delubra Teophilus Alexandriæ euerteret, & simulachra in lebetes cõflaret; vnam imaginem certi alicuius Dei omnium turpissimã seruari iussit, eamq; in loco publico erexit, vt Gentiles progrediente tempore, ire inficias non possent se tam turpes & inanimatos Deos coluisse. Hoc porrò Teophili factum Ammonius Grãmaticus Gentilis præ cæteris tulit ægerrimè, quòd illa quoq; tam turpis statua conflata cum aliis non esset, sed ad Græcorum Religionis irrisionẽ reseruata maneret. Sic futurũ puto, vt te & tuos Euangelicos valde pœniteat extare cum hoc libro tuo in oculis vniuersę posteritatis, stultitiæ & impudentiæ tuę non vestigia sed cubilia. Sed non est difficile diuinare quid metuis. Impendere fortè vides ab hac seruorum Christi acie, his quos seuistis Euangelicorum Atheismis interitum. Non enim ita delicatum oculum habere te puto, vt si in eos incurrat Iesuita, statim effluat. Sed hoc agis, hoc conaris, vt pietatem, industriam, diligentiam, litteras, quas saluis Iesuitis proscribere non potes; cum Iesuitis simul eijcias. imò verò hoc agis (fortasse ne tibi mors molesta accideret) ne quid post te in patria integrũ, ne leges, ne litterę, ne pietas vlla relinquatur. Velles ante te Rempub. perire. At ista quę suscipis Maximiana sunt & Iuliana consilia, quæ tãtò minus succedent, quantò magis ab illorũ abes potestate.

De Maximiano scribit Eusebius, quòd post omnia acerbissima tentata contra Christianos consilia, cùm non quantum vellet cursum fidei Christianæ retardaret; librũ conscribi iussit, cui nomen dedit; Acta Pilati, innumeris mendaciis & contumeliis in Christum abundantem, pręcepitq;

cepitq́; vt Præceptores omnes ac puerorum Magistri discipulis illum suis explicarent, & ipsi discipuli memoriter addiscerent, ac impietatem in Deum à prima statim infātia combiberent. De Iuliano verò his verbis scribit Nicephorus. Ne Christianorum pueri Græcis disciplinis erudirentur, aut Póëtas scriptoresq́; eorū legerent, scholasué publicas frequentarent, lege cauit. Ne linguis eorū, inquit, acumine perpolitis, facilè disputatoribus nostris resistere, & sacra quidem sua amplificare, Religionem autem nostram refellere facilè queant. Quæ crudelitatis & impietatis teterrima consilia, si quod optatis tu & tui similes in patriæ viscera inuexeritis; quasi sphæra ad centrum; sic ad Atheismum euoluentur omnia. Luteranismi enim perfectio Atheismus est & Epicureismus. Reliquæ sectæ, quorum numerus ad ducentas fere & quinquaginta ascendit; velut gradus quidam sunt, quibus itur ad impietatis fastigium, vt dicat impius in corde suo; Non est Deus. Nemo enim repente fit summus, ait Bernardus, ascendendo non volando apræhenditur scalę summitas. Sed ego non perorandi sed respondendi partes suscepi. Hic itaq; respondendi finem faciam, vbi tu finem interrogandi fecisti. Veniet qui tuas calumnias pleno modio verborum refutabit. Interim hic meus sermo erit tibi correctio, si velis; testis autē coram Domino. etiamsi nolis. Vasa iræ, ait August: ad hoc permittūtur in Ecclesia garrire, vt tanquam de negligentiæ somno excitentur vasa misericordiæ: & studio respondendi pestilentibus maledictis adhibeant curam salubribus dictis. Et alio loco; Sicut habet suam hilaritatem ipsa cantatio, etiāsi ad eam nemo sua membra mouet, cui pleno gaudio cantatur, ita suum præmium habet admonitio, etiamsi non obtemperat qui monetur. Hieronymus verò planè rem nostram loquitur, cùm ait: Qui Æthiopem inuitat ad balneum, etsi nigredinem non auferat illi; pecuniam tamen accipit sibi, & licet in illius candore nō gaudeat, certè vel in suo lucro lętatur.

Sed te

Sed te ad extremum Patria charissima, vosq; sapientissimi Senatores appellabo, vt istiusmodi Euangelica consilia è patriæ finibus in vltimas terras facessere iubeatis. Nil enim isti siue Euangelici, siue Politici consiliarij volunt, quàm vt iterum ad illam barbariem reuoluamur, quæ ante susceptam fidem Christianam in patria nostra videbatur; vt simus & mente & religione destituti. idq; singulari Dei prouidentia statutum stabilitumq; arbitremur, vt sanandis nouis morbis, nouum medicorũ genus exsurgeret, nouas remediorum species nouam curationis rationem afferret. Receperunt olim in patria maiores illi nostri optimi & sapientissimi viri, Robertos Italos, Paulinos Gallos, Adalbertos Bohemos. nec ignominiam duxerunt ab illis discere quæ nescierũt. Procedẽte tẽpore, receperũt & D. Augustini Africani, & D. Francisci Itali, & Diui Dominici Hispani, & Diui Basilij Græci socios, & discipulos, quorũ alij nos ab impio idolorũ cultu, ad vnius veri Dei, & filij eius Domini nostri Iesu Christi cognitionem verbo & exemplo adduxerunt, alij pietatis & sanctitatis exemplis, orationumq; præsidiis, Regnum hoc florens & incolume, in confessione veræ & indiuiduę Trinitatis, cuius hodie memoriam agimus, sine vllius erroris admixtione, totis ferè septingentis annis ita conseruauerunt; vt cùm vicina nobis regna & imperia ab vnitate Orthodoxæ fidei, vel Hæresi vel Schismate distraherẽtur, Mosci & Rutheni, Græco; Bohemi & Moraui Hussico; Traces & Bulgari Mahometico, nostra per Dei gratiam Polonia, nullum vnquam malum ex vicino malo traxerit. sed sicut rosa inter spinas; sic illa sese eorũ quos dicimus præsidio, virginem castam exhibuit Christo, & quàm par erat, Deo vero, constantiam repræsentauit, vsq; ad hæc infœlicia tempora, cùm Lutherus odium illud Dei omnipotentis (& si homines odissent quos oportet, etiam omnium hominum pestem) è vicina Saxonia ante annos quinquaginta afflauit. Si patriam à minimis initijs in hanc

in hanc quam videmus amplitudinem & maiestatem excreuisse gaudetis; vt à palude Meotica, ad mare vsq; Balticum pertingat: & vicissim à Borysthene vsq; ad Oderę littora extendatur, tam sanctis legibus descriptā, tamq; pijs moribus constitutam; cogitare debetis, hæc omnia cum illis quos diximus, dicerem & per illos, nisi militis alicuius fremitum timerem. nam maiora sunt orationū quàm armorū præsidia nobis à Domino contigisse. Nihil vt esse pertimescendum videatur, ne nouum hoc Religiosorum virorum genus, in patria destruat; quod Robertus, quod Adalbertus, quod Augustinus, quod Basilius, quod Frāciscus, quod Dominicus ædificauit. quin potius huic qui maiorum instituta perturbant, hæreticorum cuneo, has Iesuitarum acies obiectas & oppositas putate. non castris & armis, sicut olim Cruciferi, quorum adhuc nomen horretis, instructas; sed timore Domini, sed amore proximi, sed zelo, sed bonis litteris, sed exacta rerum diuinarum scientia & cognitione munitas. Non illi vestra vobis eripiunt, vt falsò accusantur; sed diuina tribuunt. Verumtamen si vobis spiritualia seminant, quid magnum est, vt aliquando vestra carnalia metant? Si res nouas & maioribus nostris inauditas, si fides, si mores, si ignotas prioribus seculis sanctitates in patriam inferrent, causam non dicerem. Sed cùm veterem illum pietatis & sanctitatis splendorem, quasi quodam situ, & squallore coopertum, cum illis ipsis, quos fertis in oculis Hosiis, Cromeris, Patriciis, Orichouiis, Gorsciis, Socolouiis, Pouodouiis instaurant, (Libet hac vti similitudine) dum illi altaria & Diuorum imagines perpoliunt; isti etiam templi pauimenta, & vilissima quæuis peristromata perpurgare non negligunt; omniaq; siue parua siue magna & audēt & agunt, quæcunq; tandē requirit pereuntis salus; Quid causæ esse possit, vt homines salutis vestræ cupidissimos patria pulsos, & omnibus infortuniis dignos arbitremini non video: idq; iterum atq; iterum affirmo, qui hæc vobis

 furoris

furoris & amentiæ plena Scythica planè, barbaricaq; cõsilia suggerunt, eos non tam Iesuitarum, quã totius Religionis Christianæ odio ardere. quod si verbis negant, re & veritate præstant. Quorsum Trinitas veneranda blasphemiis lacerata? Quorsum maiestate sua Iesus Dei viuentis spoliatus? Quorsum furta Sacramentorum, quæ populo Dei sine fronte & mente Euangelici clepserunt? Videte quęso vos templorum par ietinas, Altarium rudera, Imaginum euersiones. Videte martyria Episcoporum, exilia Sacerdotum, contemptũ Sanctorum. Cur in Germania 20. millia templorum spoliata? Cur in Anglia 10. millia diruta? Cur in Gallia 300. millia Catholicorum trucidata? Cur in Flandria in legitimã potestatem arma sumpta, imma summis paria facta? Cur diuersis in locis 200. millia Sacerdotum excarnificata? Cur in Scotia Reges oppressi? Cur in Gallia ad cædem postulati? Cur à Turcis perfidia ad vniuersæ Christianitatis perniciem petita? Dies deficeret; si furores omnes Euangelicorum, & ab illis suscepta consilia recensere vellem. quorum hæc summa, hic solus & vnus scopus est; vt aut Leges aut Reges pereãt. Sed & in patria nostra, quorsum Iurisdictione sua spoliati Episcopi? Quorsum ereptę decimæ? Quorsum confœderatio extorta? Quorsum Clerus vniuersus ad bellicas expeditiones postulatus? Quorsum Ecclesiastica iura in exilium acta? Non Iesuitarum capita, credite mihi Senatores, nec inuisa multis Ecclesiastici ordinis maiestas, istis consiliis petitur, sed per Ecclesiasticorum latera Christianæ Religionis iugulum ad necem postulatur. quę si vnã ceruicẽ haberet, eam certè Euangelici præcidere non dubitarent. Nunc autem quos violenta non possunt; lenta quasi morte conficere cupiunt. vt si fieri posset, sine sensu doloris pereamus. atq; ad extremum sine Deo & sine Christo eius maneamus. simusq; sicut habet Esaias; quasi à principio, quando Deus nõ dominabatur nostri, neq; inuocabatur nomen eius super nos; Lelicolæ,

Polelicolæ,

Polelicolæ, Piorunicolæ, Serpēticolæ, Babicolæ. amissaq́; luce veritatis ad baratrū redeamus infidelitatis. Sed absit hoc à patriæ charissimæ capite. Absit ab hæreditate tua Christe, quam tuo sanguine redemptam per 600. annos in Ecclesiæ sponsæ tuo gremio fouisti. Credebant, ô Senatores, in Deum maiores illi nostri sine Serueto & Gentili, sine Blandrata & Gregorio, Habebant Sacramenta sine Lutero, Sumebant corpus Christi sine Caluino, Baptizabantur sine Pacimontano; & Cechouicio, Iustificabantur sine Osiandro, Matrimonio iungebantur sine Ochino, Manebant in Ecclesia sine Fricio: aut si ipsi seducti, nos seduxerūt (quod absit vt cogitemus) culpa omnis tua erit ô Christe; qui è sinu summi Patris nimis citò descendisti, nimisq́; citò Apostolos tuos ad Euangelij prædicationem dimittere properasti. Nam si ista Lutheri & Caluini tempora expectasses; longe quàm Petrū & Paulam fideliores diuinæ tuę voluntatis interpretes & internuncios habuisses. Frustra ergo nos Adalbertus & Stanislaus docuit, frustra sanguinem fudit. Frustra Boleslai, Casimiri, frustra Iagellones, frustra Sigismundi, baptisma receperunt, bella pro Christo gesserunt, templa erexerūt, Collegia constituerunt, seruos Dei auxerunt, xenodochia suscitarunt, reditus attribuerunt, Frustra Sacramenta sumpserunt! Quicunq; hæc de optimis Regibus, deq́; maiorum pietate existimant, eant sicut habet Athanasius, & ossa eorum è monumentis eruant, vt ab omnibus intelligatur, & illos fuisse seductores, & istos parricidas esse. Sed tu Christe da mentem istis hominibus meliorem, vt aliquando tamen doctrinam veritatis. in Cathedra vnitatis collocatam, intelligant. Ego verò finem facio si vos adhuc admonuero, Senatores; Euangelicos & reliquum orbem Christianum stare simul non posse.